

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

2024 YILI

MALİ İSTATİSTİKLERİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Eylül 2025

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

2024 YILI
MALİ İSTATİSTİKLERİ
DEĞERLENDİRME RAPORU

Eylül 2025

2024 yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 54'üncü maddesi ile 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 40'ıncı maddesi gereği hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

İÇİNDEKİLER

1. GENEL ÇERÇEVE	1
2. DENETİMİN KONUSU	3
2.1. MALİ İSTATİSTİKLERİN KAPSAMI	4
2.2. VERİ DERLEME VE TABLO ÜRETİM SÜRECİ	6
2.3. MALİ İSTATİSTİK TABLOLARI	7
2.4. GENEL YÖNETİM MALİ TABLO BÜYÜKLÜKLERİ	8
2.4.1. Faaliyet Sonuçları.....	8
2.4.2. Gelir	9
2.4.3. Gider.....	12
2.4.4. Varlıklar ve Yükümlülükler	16
3. TEMEL GÖSTERGE VE DENKLİKLERİN ANALİZİ	19
3.1. BRÜT FAALİYET DENGESİ	20
3.2. NET BORÇ VERME (+) / NET BORÇLANMA (-).....	21
3.3. NET DEĞER (ÖZ KAYNAKLAR)	22
3.4. NET MALİ DEĞER	24
3.5. NAKİT DENGESİ	25
3.6. NAKİT STOKUNDAKİ NET DEĞİŞİM.....	26
4. 2024 YILI GENEL YÖNETİM MALİ İSTATİSTİKLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME.....	29
4.1. HAZIRLANMA VE YAYIMLANMA BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME	29
4.1.1. Kullanılan İstatistiki Yöntemler Hakkında Yeterli Bilgi Verilmemesi.....	30
4.1.2. Bakanlık Tarafından Üretilmeyen Verilerle İlgili Olarak Diğer Kamu İdareleriyle Ortak Bir Çalışma Yapılmaması.....	31
4.2. DOĞRULUK VE GÜVENİLİRLİK BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME	31
4.2.1. Tabloların GFSM 2014'e Uyarlanması Kapsamında Yapılan İşlemlere İlişkin Değerlendirme	32
4.2.2. Konsolidasyon ve Eliminasyon İşlemlerine İlişkin Değerlendirmeler	33
4.2.3. Bütçe İçi Kurumlarda 510 Nakit Hareketleri Hesabı ile 511 Birimler Arası İşlemler Hesabının Bakiye Vermesi	35
4.3. ÖNCEDEN BELİRLENMİŞ STANDARTLARA UYGUNLUK BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME	36
5. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	37

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Genel Yönetim Sektörü Net Faaliyet Dengesi	8
Tablo 2. Genel Yönetim Sektörü Geliri	9
Tablo 3. Genel Yönetim Sektörü Vergi Gelirleri	10
Tablo 4. Genel Yönetim Sektörü Gideri	12
Tablo 5. Genel Yönetim Sektörü Giderinin Alt Sektörler Arasında Dağılımı	13
Tablo 6. Genel Yönetim Sektörü Harcamalarının Fonksiyonel Sınıflandırılması	14
Tablo 7. Genel Yönetim Sektörü Varlık ve Yükümlülükleri	16
Tablo 8. Genel Yönetim Sektörü Mali Olmayan Varlıkları	17
Tablo 9. Genel Yönetim Sektörü Mali Varlıkları	17
Tablo 10. Genel Yönetim Sektörü Yükümlülükleri	18
Tablo 11. Genel Yönetim Sektörü Yükümlülüklerinin Dağılımı	18
Tablo 12. Genel Yönetim Sektörü Brüt Faaliyet Dengesi	20
Tablo 13. Genel Yönetim Sektörü Net Borç Verme (+) / Net Borçlanma (-) Tutarı	21
Tablo 14. Genel Yönetim Sektörü Net Değeri (Öz Kaynaklar)	23
Tablo 15. Genel Yönetim Sektörü Net Mali Değeri	24
Tablo 16. Genel Yönetim Sektörü Nakit Fazlası (+) / Nakit Açığı (-)	25
Tablo 17. Genel Yönetim Sektörü Nakit Stokundaki Net Değişim	26
Tablo 18. 510 Nakit Hareketleri Hesabının Bütçe Türleri İtibarıyla Bakiye Tutarları	36
Tablo 19. 511 Birimler Arası İşlemler Hesabının Bütçe Türleri İtibarıyla Bakiye Tutarları ...	36

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Mali İstatistiklere Esas Genel Yönetim Sektörü Kapsamı.....	5
Şekil 2. 2024 Yılı Genel Yönetim Sektörü Kapsamındaki Birim Sayısı	5
Şekil 3. Veri Derleme ve Tablo Üretim Süreci	6
Şekil 4. Genel Yönetim Sektörü Net Faaliyet Dengesi	9
Şekil 5. Genel Yönetim Sektörü Geliri	10
Şekil 6. Genel Yönetim Sektörü Vergi Gelirleri	11
Şekil 7. Genel Yönetim Sektörü Gideri	13
Şekil 8. Genel Yönetim Sektörü Harcamalarının Fonksiyonel Sınıflandırılması	15
Şekil 9. 2024 Yılı Genel Yönetim Sektörü Harcamalarının Fonksiyonel Sınıflandırılması....	15
Şekil 10. Genel Yönetim Sektörü Varlık ve Yükümlülükler	18
Şekil 11. Devlet Mali İstatistikleri (GFS) Analitik Çerçevesi	19
Şekil 12. Genel Yönetim Sektörü Brüt Faaliyet Dengesi.....	21
Şekil 13. Genel Yönetim Sektörü Net Borç Verme (+) / Net Borçlanma (-).....	22
Şekil 14. Genel Yönetim Sektörü Net Değeri (milyon TL)	23
Şekil 15. Genel Yönetim Sektörü Net Mali Değeri	24
Şekil 16. Genel Yönetim Sektörü Nakit Fazlası (+) / Nakit Açığı (-).....	26
Şekil 17. Genel Yönetim Sektörü Nakit Stokundaki Net Değişim	27

KISALTMALAR LİSTESİ

BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BKMYBS	: Bütünleşik Kamu Mali Yönetim ve Muhasebe Bilişim Sistemi
DMİS	: Döner Sermaye Mali Yönetim Sistemi
GFS	: Devlet Mali İstatistikleri (Government Financial Statistics)
GFSM	: Devlet Mali İstatistikleri Kılavuzu 2014 (Government Financial Statistics Manual-GFSM 2014)
IMF	: Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
KBS	: Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi
SEDDK	: Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TL	: Türk Lirası
NOB	: Net Faaliyet Dengesi (Net Operating Balance)
GOB	: Brüt Faaliyet Dengesi(Gross Operating Balance)
NLB	: Net Borçlanma (+)/Net Borç Verme (-) (Net Lending (+) / Net Borrowing (-))
CIO	: Faaliyetlerden Sağlanan Net Nakit Girişi (Net Cash Inflow from Operating Activities)
CSD	: Nakit Fazlası (+) / Nakit Açığı (-) (Cash Surplus (+) / Cash Deficit (-))
NFB	: Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Girişi (Net Cash Inflow from Financing Activities)
NCB	: Nakit Stokundaki Net Değişim (Net Change in the Stock of Cash)
CSDz	: İstatistiksel Hata

1. GENEL ÇERÇEVE

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 2024 yılı Genel Yönetim Mali İstatistikleri¹, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 54'üncü maddesi ile 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 40'ıncı maddesi hükümlerine istinaden hazırlanma, yayımlanma, doğruluk, güvenilirlik ve önceden belirlenmiş standartlara uygunluk bakımından değerlendirilerek 2024 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu hazırlanmıştır.

Bu kapsamda Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu'nun;

- **Denetimin Konusu** bölümünde, mali istatistiklerin kapsamı, veri derleme ve tablo üretim süreci, yayımlanan mali istatistik tabloları ile tablo büyüklükleri hakkında bilgilere,
 - **Temel Gösterge ve Denkliklerin Analizi** bölümünde, genel yönetim sektörü yıllık tablolarında yer verilen ekonomik büyüklükler hakkında bilgiler ile başlıca gösterge ve denkliklerin analizine,
 - **2024 Yılı Genel Yönetim Mali İstatistiklerine İlişkin Değerlendirme** bölümünde, hazırlanma, yayımlanma, doğruluk, güvenilirlik ve önceden belirlenmiş standartlara uygunluk bakımından eksik veya yetersiz olduğu değerlendirilen hususlara ilişkin tespitlere,
 - **Değerlendirme ve Öneriler** bölümünde, denetim kriterleri esas alınarak yapılan incelemeler sonucunda ulaşılan denetim görüşü ile mali istatistiklerin güvenilirliğinin artırılması ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesine katkı sağlayacak değerlendirme ve önerilere
- yer verilmektedir.

¹ Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Genel Yönetim Sektörü Mali İstatistiklerine <https://muhasebat.hmb.gov.tr/mali-istatistikler-gfsm-2014e-uyumlu> web adresinden ulaşılabilir.

2. DENETİMİN KONUSU

2024 yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu’nun konusu, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile bu Kanun’un ilgili maddelerine dayanılarak çıkarılan Mali İstatistik Yönetmeliği’nin 10’uncu maddesinde sayılan genel yönetim mali istatistik tablolarıdır.

5018 sayılı Kanun’un 52, 53 ve 54’üncü maddeleri ile genel yönetim sektörü kapsamındaki kamu idarelerinin mali istatistiklerine ilişkin hususlar belirlenmiş ve bu doğrultuda genel yönetim sektörü kapsamının belirlenmesi, belirlenen kapsama dâhil birimlerin verilerinin derlenmesi ve bu veriler doğrultusunda mali istatistiklerin üretilmesi yetkisi Hazine ve Maliye Bakanlığına verilmiştir.

5018 sayılı Kanun’a göre mali istatistikler, uluslararası standartlara uygun olarak bütünlük, güvenilirlik, kullanılabilirlik, yönetsel geçerlilik ve ulaşılabilirlik ilkeleri çerçevesinde, muhasebe kayıtlarındaki verilere dayanılarak ve istatistiksel yöntemler kullanılarak hazırlanan konsolide mali tabloları içermektedir.

Mali İstatistik Yönetmeliği’nde mali istatistik, *“genel yönetim sektörü kapsamındaki idarelerin gelir, gider, varlık, yükümlülük ve öz kaynaklarına ilişkin bilgiler sunan ve istatistiki temellere dayanılarak oluşturulan konsolide mali tablolar”* şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla bu raporun konusunu oluşturan genel yönetim mali istatistikleri, merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler alt sektörlerinin gelirlerini, giderlerini, varlık ve yükümlülüklerini konsolide olarak gösteren mali tablolarıdır.

İstatistiki temellere dayanılarak oluşturulan konsolide mali tabloların esas amacı, genel yönetim sektörünün faaliyetlerinin ekonomi üzerindeki etkisinin ölçülmesi ve performansının analiz edilmesidir. Devlet Muhasebesi Standardı 22’de de mali raporlamanın istatistiksel temelleri uyarınca hazırlanan mali tabloların amacının, genel yönetimin ve daha genel bağlamda kamu sektörünün performansının analiz edilmesi ve değerlendirilmesi için uygun olan bilgilerin sağlanması olduğu ifade edilmiştir.

Bu anlamda genel yönetim sektörünün mali durumu ve performansı hakkında kamuoyuna tek elden bilgi sağlayan mali istatistikler, uluslararası karşılaştırmaya olanak verecek şekilde genel yönetim sektörünün tamamı için makro bir bakış açısı sunmaktadır.

Ülkemizde ilk kez 2003 yılında 5018 sayılı Kanun ile mali istatistiklerin yasal çerçevesi belirlenmiş, 2006 yılında merkezi yönetim ve mahalli idareler alt sektörleri için konsolide mali tablo üretilmeye başlanmıştır. Sosyal güvenlik kurumları alt sektörünü de içeren genel yönetim mali istatistikleri ise 2008 yılından bu yana hazırlanmaktadır.

Mali istatistik tabloları 2017 yılına kadar Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği doğrultusunda hazırlanmaktayken, 24.02.2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Mali İstatistik Yönetmeliği ile uygulama değişikliğine gidilmiştir. Ayrıca genel yönetim sektörü mali istatistik tablolarını detaylı şekilde açıklamak ve kullanıcıların bu tablolar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarına yardımcı olmak amacıyla Bakanlık tarafından Genel Yönetim Sektörü Mali İstatistikleri Kılavuzu yayımlanmıştır.

Mali İstatistik Yönetmeliği veri derleyiciler tarafından yapılacak çalışmalar için “geçerli raporlama çerçevesi”ni, Sayıştay denetimi açısından ise “denetim kriteri”ni temsil etmektedir. Yönetmelikte, mali istatistiklerin hazırlanmasına esas teşkil edecek uluslararası standart olarak Uluslararası Para Fonu’nun (International Monetary Fund-IMF) yayımlanmış olduğu Devlet Mali İstatistikleri Kılavuzu 2014 (Government Financial Statistics Manual-GFSM 2014) esas alınmış olup, 2017 mali yılından itibaren Yönetmelik ve Devlet Mali İstatistikleri Kılavuzu ile uyumlu bir tablo seti hazırlanmaya başlanmıştır.

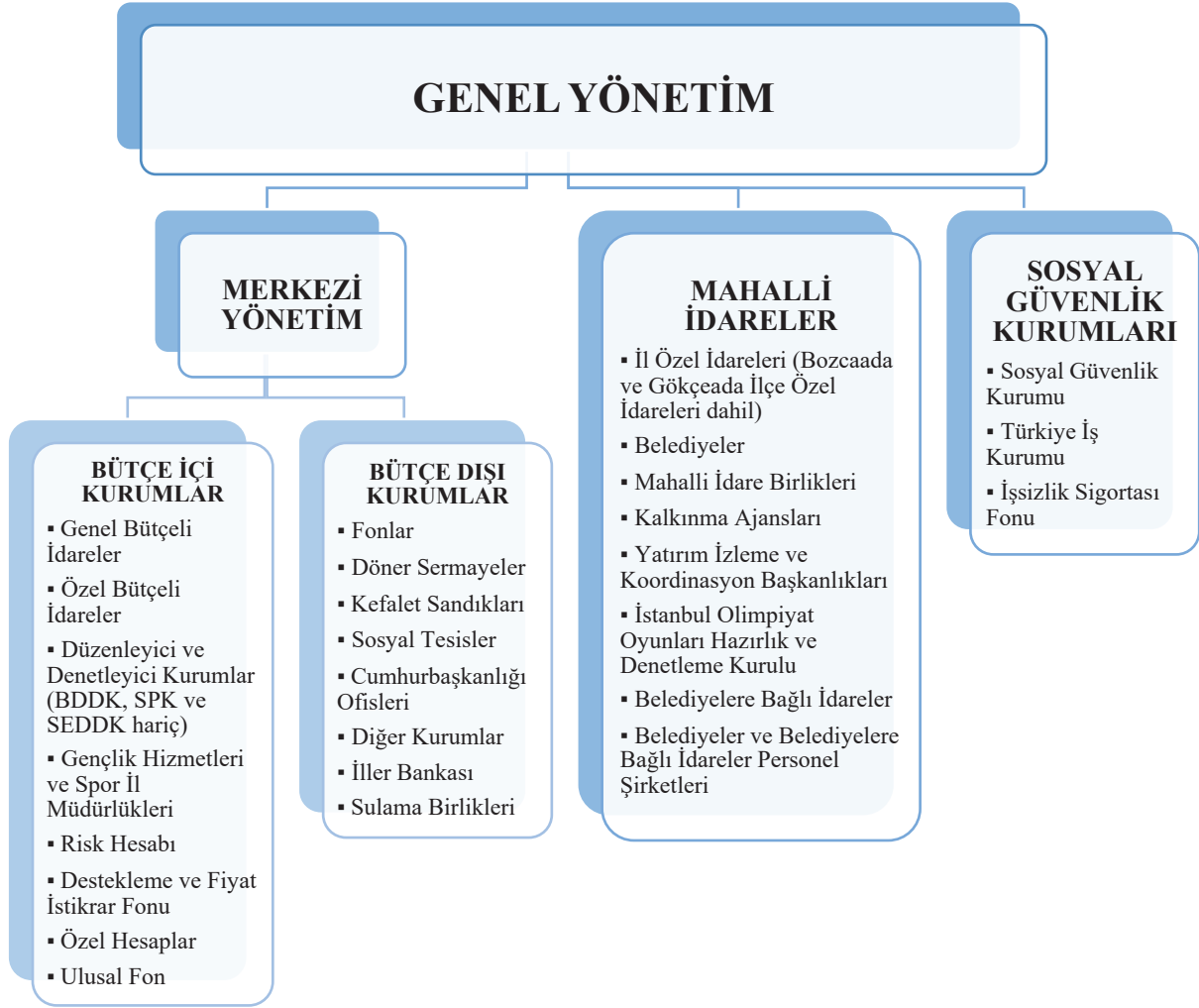
2.1. MALİ İSTATİSTİKLERİN KAPSAMI

5018 sayılı Kanun’un 52’nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığı, aynı Kanun’un 2 ve 3’üncü maddelerinde belirlenen genel yönetim kapsamına bağlı kalmaksızın, mali istatistiklerin derlenmesine ilişkin “Genel Yönetim Sektörü” adıyla yeni bir kapsam belirlemeye yetkili kılınmıştır². Bu yetkiye istinaden, ilk olarak 2008 yılında yayımlanan 5 sıra numaralı Genel Yönetim Mali İstatistikleri Genel Tebliği ile kapsam belirlenmiş ve bu Tebliğ’de her üç yılda bir kapsamın güncellenmesi hükme bağlanmıştır. Kapsam güncelleme toplantılarının sonuncusu 2024 yılında gerçekleştirilmiş ve Bakanlık tarafından 90 sıra numaralı Tebliğ (R.G. Tarih: 15 Haziran 2024, Sayı: 32577) yayımlanmıştır. Söz konusu Tebliğ ile 2023 yılında 2.589 adet birimden oluşan genel yönetim sektörünün kapsamı 4.246 adet birime ulaşmıştır. Bu çerçevede genel yönetim sektörü kapsamındaki birimler için ana revizyon işlemleri de yapılmıştır.

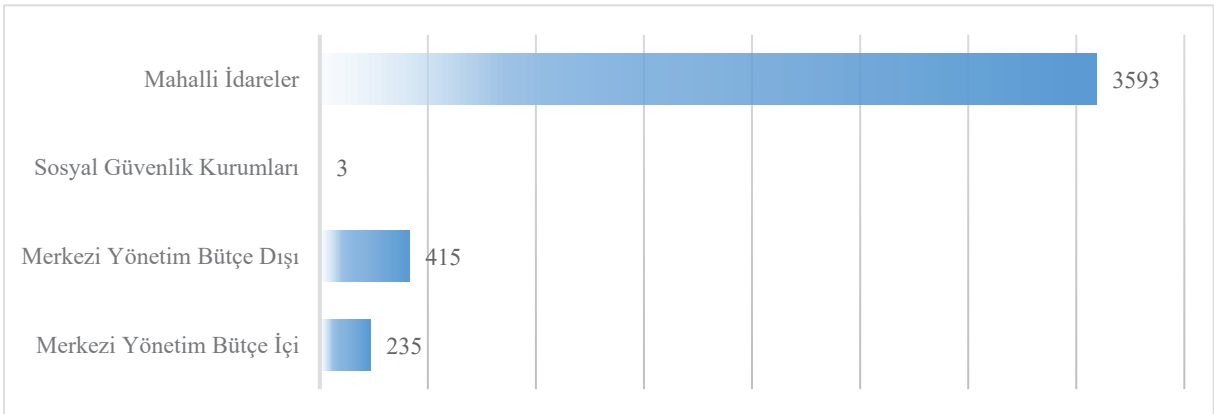
Genel yönetim sektörü, merkezi yönetim, mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumları alt sektörlerinden oluşmaktadır. Genel yönetim sektörü kapsamına Şekil 1’de, kapsamda yer alan birim sayısına ise Şekil 2’de yer verilmiştir.

² 5018 sayılı Kanun’un 52’inci maddesi gereğince genel yönetim sektörünün kapsamı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Türkiye İstatistik Kurumunun görüşleri alınarak Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

Şekil 1. Mali İstatistiklere Esas Genel Yönetim Sektörü Kapsamı

Şekil 2. 2024 Yılı Genel Yönetim Sektörü Kapsamındaki Birim Sayısı

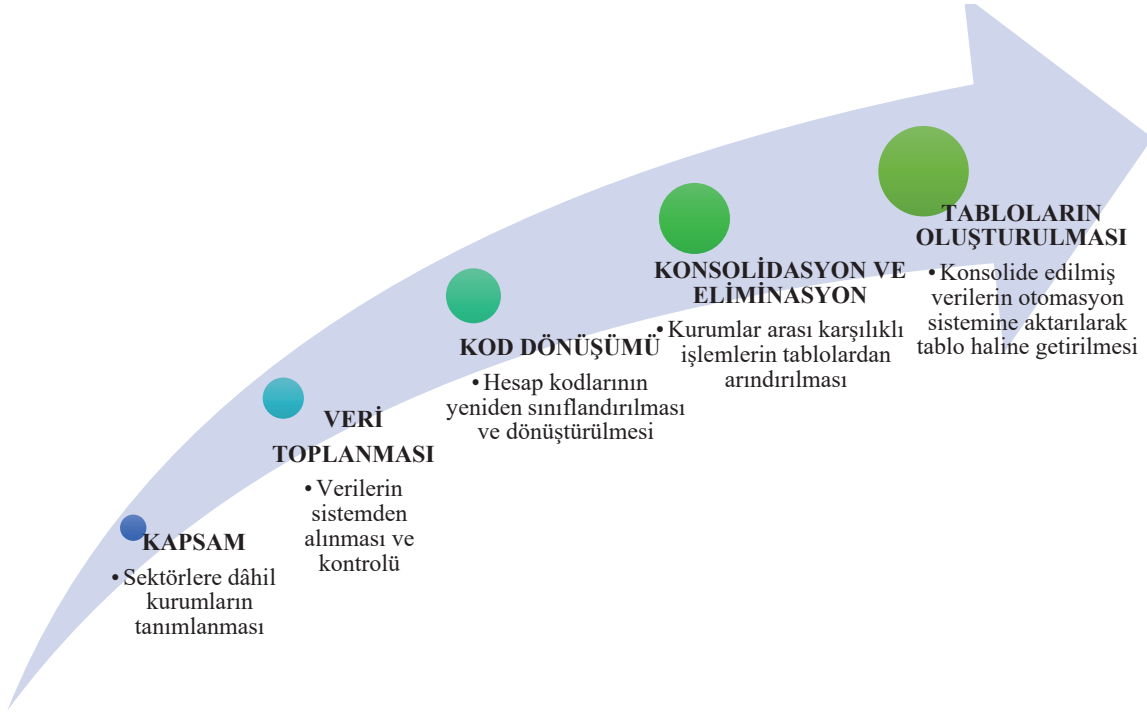

2.2. VERİ DERLEME VE TABLO ÜRETİM SÜRECİ

Mali İstatistik Yönetmeliği'nin 8'inci maddesinde, mali istatistiklere esas teşkil edecek verilerin derlenmesinde genel yönetim sektörü kapsamındaki idarelerin muhasebe kayıtlarının dikkate alınacağı; Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen hesap planını kullanmayan kamu idareleri için, Bakanlıkça hazırlanan dönüşüm tabloları dikkate alınarak verilerin derleneceği; birimlerin mizanlarını, mali tablolarını ve mali istatistik kapsamındaki diğer tüm bilgi ve belgelerini Bakanlıkça belirlenen şekil, yöntem ve sürede Bakanlığa göndermekle yükümlü oldukları ifade edilmektedir.

Devlet Mali İstatistikleri Kılavuzu-GFSM 2014'le uyumlu konsolide mali tablolara esas verilerin derleme süreci Şekil 3'te yer verildiği üzere beş ana aşamadan oluşmaktadır.

Şekil 3. Veri Derleme ve Tablo Üretim Süreci

Mali istatistiklerin derlenmesi amacıyla, öncelikle uluslararası standartlar çerçevesinde kapsam belirlemesi yapılmakta, bir başka deyişle genel yönetim sektörüne dâhil edilecek kurumlar belirlenmektedir.

Kapsam dâhilindeki birimlerden muhasebe işlemlerini Bakanlığın Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi (BKMYBS) ve Döner Sermaye Mali Yönetim Sistemi (DMİS) üzerinden yürüten kamu idarelerinin verileri söz konusu sistemler üzerinden, diğer kurumların verileri ise Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemine (KBS) yüklenen kurum mizanları üzerinden derlenmektedir.

Mali istatistik tabloları oluşturulurken muhasebe kayıtları ve mizanlarda yer alan hesap kodları, analiz edilerek sınıflandırılmakta ve GFS (devlet mali istatistikleri) kod yapısına uygun hale dönüştürülmektedir.

Kod dönüşümünün ardından kapsam dâhilindeki birimlerin mizanları bir araya getirilerek konsolide edilmekte ve tüm birimlerin karşılıklı ilişkilerinden doğan tutarlar ilgili hesaplardan silinerek elimine edilmektedir.

Son aşamada, kapsam dâhilindeki birimlerin konsolide verileri üzerinde, tabloların doğruluk ve güvenilirliğini etkilediği değerlendirilen hususlara ilişkin düzeltmeler yapılması neticesinde tablolar otomasyon sistemi üzerinden oluşturulmaktadır. Mali İstatistik Yönetmeliği'nde öngörülen durumların gerçekleşmesi halinde yayımlanmış mali istatistikler üzerinde sonradan revizyon³ yapılmakta ve revizyon ölçüm tablosu ile söz konusu değişikliklerin dengelelere etkisi yayımlanmaktadır.

2.3. MALİ İSTATİSTİK TABLOLARI

Mali istatistik seti kapsamında Yönetmelik'in 10'uncu maddesinde belirtildiği üzere aşağıdaki tablolar yayımlanmaktadır:

- 1) Faaliyet Tablosu,
- 2) Nakit Kaynak ve Kullanımları Tablosu,
- 3) Stok Durumu ve Akış Tablosu,
- 4) Öz Kaynaklardaki Toplam Değişimler Tablosu,
- 5) Gelir Tablosu,
- 6) Gider Tablosu,
- 7) Varlık ve Yükümlülüklerdeki İşlemler Tablosu,
- 8) Varlık ve Yükümlülükleri Elde Tutma Kazanç ve Kayıpları Tablosu,
- 9) Varlık ve Yükümlülüklerdeki Diğer Değer Değişimleri Tablosu,
- 10) Mali Durum Tablosu (Bilanço),
- 11) Harcamaların Fonksiyonel Sınıflandırılması Tablosu,
- 12) Varlık ve Yükümlülüklerdeki Toplam Diğer Ekonomik Akışlar Tablosu

Söz konusu mali tablolar, genel yönetim sektörü ve bu sektörü oluşturan merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler alt sektörlerinin her biri için konsolide olarak hazırlanmaktadır.

³ Bu raporda yer alan 2022 ve 2023 yılına ilişkin mali istatistikler rutin revizyon sebebiyle 2022 ve 2023 yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporlarında yer alan istatistiklerden farklılık göstermektedir.

Yukarıda yer verilen tablolardan Mali Durum Tablosu (Bilanço) üçer aylık, Stok Durumu ve Akış Tablosu ile Öz Kaynaklardaki Toplam Değişimler Tablosu yıllık, diğer tablolar ise Resmi İstatistik Programında belirlenen takvime uygun olarak üçer aylık dönemler halinde ve yıllık olarak yayımlanmaktadır.

2.4. GENEL YÖNETİM MALİ TABLO BÜYÜKLÜKLERİ

Mali istatistikler, genel yönetim sektörünün mali büyüklüklerini ölçmek ve analiz etmek için tasarlanmış tabloları içermektedir. Bu büyüklükler gelirler, giderler ve bunların sonucunda ortaya çıkan açık veya fazla (Net Faaliyet Dengesi) ile varlık ve yükümlülüklerin farkını ortaya koyan Net Değerdir (Özkaynaklar).

2.4.1. Faaliyet Sonuçları

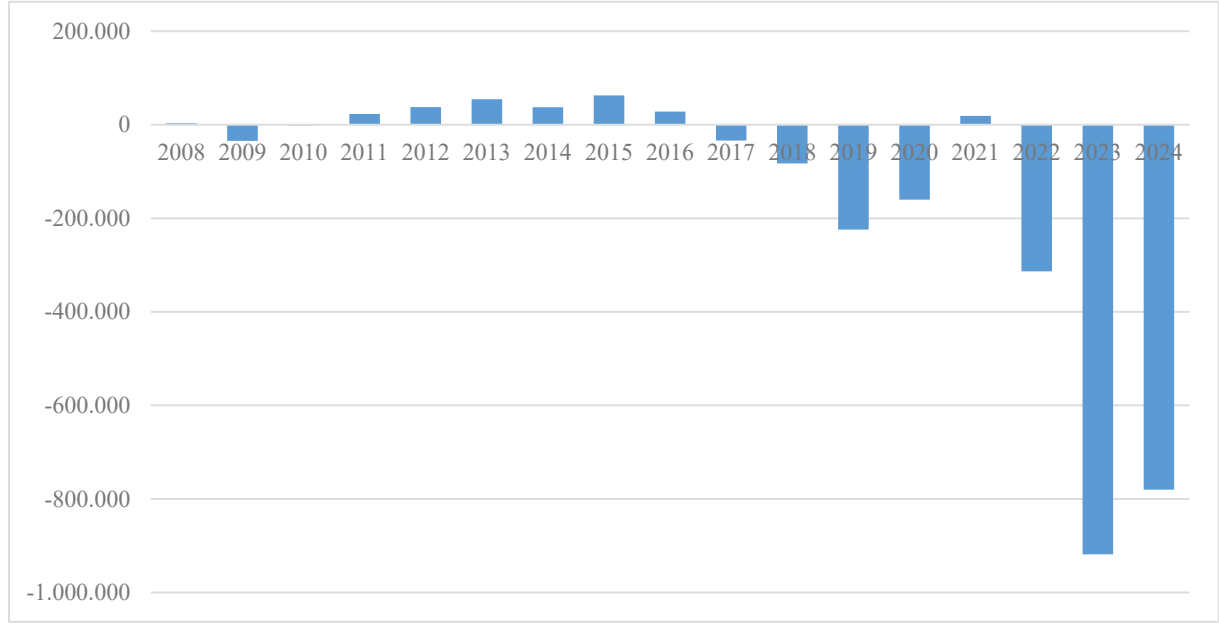
Genel yönetim sektörünün gelirleri ile giderleri arasındaki farkı ifade eden Net Faaliyet Dengesi 2023 yılında -918.351.181.695,03 TL iken, 2024 yılında -780.067.156.041,23 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1. Genel Yönetim Sektörü Net Faaliyet Dengesi (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
1	Gelirler	4.377.028,63	9.311.933,34	14.359.113,35	112,75%	54,20%
2	Giderler	4.690.535,87	10.230.284,52	15.139.180,51	118,10%	47,98%
NOB	Net Faaliyet Dengesi (1-2)	-313.507,24	-918.351,18	-780.067,16	192,93%	-15,06%

Tablo 1’de yer verildiği üzere 2024 yılı gelirlerindeki artış önceki yıla kıyasla yaklaşık %54 iken, aynı dönemde giderlerde meydana gelen artış ise yaklaşık %48 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre Net Faaliyet Dengesindeki açık 2023 yılına kıyasla yaklaşık %15 azalmıştır.

Genel Yönetim Sektörü Net Faaliyet Dengesinin yıllar itibarıyla durumuna Şekil 4’te yer verilmiştir.

Şekil 4. Genel Yönetim Sektörü Net Faaliyet Dengesi (milyon TL)**2.4.2. Gelir**

2024 yılı vergi gelirleri 7.945.499.077.144,05 TL, sosyal güvenlik prim gelirleri 3.268.748.260.001,26 TL, diğer gelirler 3.106.834.730.801,00 TL ve hibeler de 38.031.284.685,04 TL olmak üzere genel yönetim sektörü geliri toplamda 14.359.113.352.631,30 TL olmuştur.

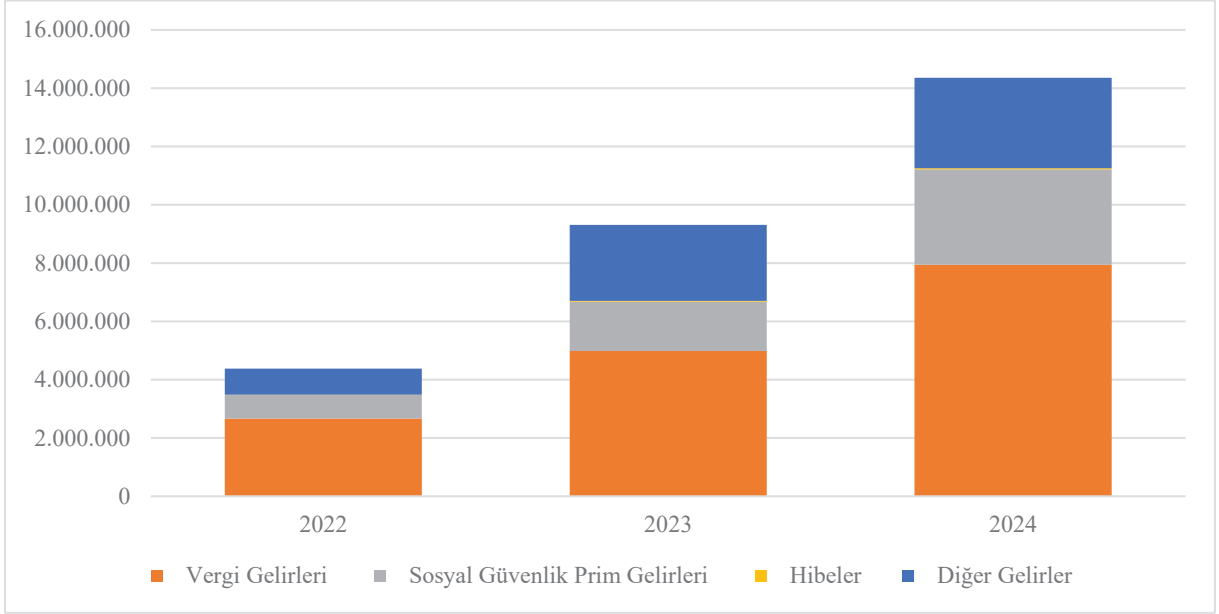
Tablo 2. Genel Yönetim Sektörü Geliri (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23	2024 Dikey Analiz
1	GELİR	4.377.028,63	9.311.933,34	14.359.113,35	112,75%	54,20%	100,00%
11	Vergi Gelirleri	2.666.174,71	4.985.309,16	7.945.499,08	86,98%	59,38%	55,33%
12	Sosyal Güvenlik Prim Gelirleri	807.021,07	1.687.788,38	3.268.748,26	109,14%	93,67%	22,76%
13	Hibeler	13.054,38	27.749,59	38.031,28	112,57%	37,05%	0,26%
14	Diğer Gelirler	890.778,47	2.611.086,21	3.106.834,73	193,12%	18,99%	21,64%

Tablo 2’de görüldüğü üzere 2024 yılı genel yönetim sektörü gelirinde 2023 yılına kıyasla yaklaşık %54’lük artış meydana gelmiştir. Gelirlerdeki değişim incelendiğinde vergi gelirlerinin yaklaşık %59, sosyal güvenlik prim gelirlerinin %94, hibelerin %37 ve diğer gelirlerin ise %19 arttığı görülmektedir. Genel yönetim sektörü gelirlerinin yaklaşık %55’i vergi gelirlerinden, %23’ü sosyal güvenlik prim gelirlerinden, %22’si diğer gelirlerden ve %0,26’sı ise hibelerden oluşmaktadır.

Genel yönetim sektörü gelirinin son 3 yıldaki dağılımına Şekil 5'te yer verilmiştir.

Şekil 5. Genel Yönetim Sektörü Geliri (milyon TL)

Tablo 3'te genel yönetim sektörü geliri içinde en yüksek paya sahip olan vergi gelirlerinin türlerine göre dağılımına yer verilmiştir. Buna göre, mal ve hizmetler üzerinden alınan vergiler yaklaşık %63 ile en yüksek paya sahipken, gelir, karlar ve sermaye kazançları üzerinden vergilerin payı yaklaşık %32, uluslararası ticaret ve işlemlerden alınan vergilerin payı ise yaklaşık %3 olmuştur. Diğer vergiler ise yaklaşık %2'lik paya sahiptir.

Tablo 3. Genel Yönetim Sektörü Vergi Gelirleri (milyon TL)

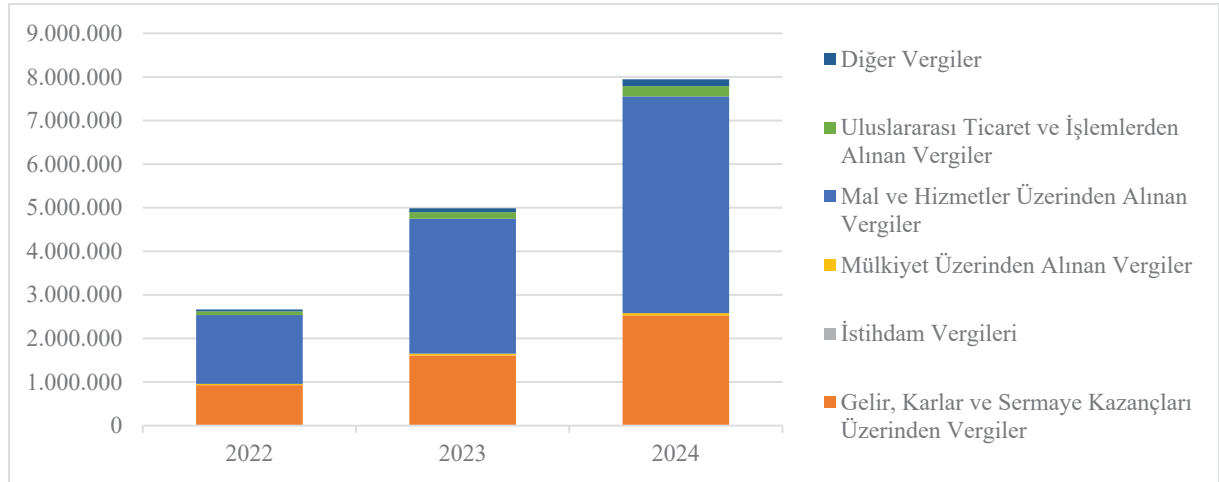
GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23	2024 Dikey Analiz
11	Vergi Gelirleri	2.666.174,71	4.985.309,16	7.945.499,08	86,98%	59,38%	100,00%
111	Gelir, Karlar ve Sermaye Kazançları Üzerinden Vergiler	928.616,11	1.606.682,43	2.530.124,97	73,02%	57,48%	31,84%
112	İstihdam Vergileri	0,00	0,00	0,00	-	-	0,00%
113	Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	29.114,97	45.717,40	50.254,11	57,02%	9,92%	0,63%
114	Mal ve Hizmetler Üzerinden Alınan Vergiler	1.580.790,71	3.096.659,81	4.973.378,20	95,89%	60,60%	62,59%
115	Uluslararası Ticaret ve İşlemlerden Alınan Vergiler	81.865,64	148.578,54	234.957,98	81,49%	58,14%	2,96%
116	Diğer Vergiler	45.787,29	87.670,98	156.783,82	91,47%	78,83%	1,97%

Vergi gelirlerinin 2023 yılına göre değişimi incelendiğinde,

- Gelir, Karlar ve Sermaye Kazançları Üzerinden Vergilerin yaklaşık %57'lik artışla 2.530.124.970.423,28 TL,
- Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergilerin yaklaşık %10 artışla 50.254.105.873,68 TL,
- Mal ve Hizmetler Üzerinden Alınan Vergilerin yaklaşık %61'lik artışla 4.973.378.199.694,80 TL,
- Uluslararası Ticaret ve İşlemlerden Alınan Vergilerin yaklaşık %58 artışla 234.957.983.456,96 TL,
- Diğer Vergilerin ise yaklaşık %79'luk artışla 156.783.817.695,33 TL olduğu görülmüştür.

Genel yönetim sektörü vergi gelirlerinin son üç yıldaki dağılımına Şekil 6'da yer verilmiştir.

Şekil 6. Genel Yönetim Sektörü Vergi Gelirleri (milyon TL)

2.4.3. Gider

2024 yılı genel yönetim sektörü gideri önceki yıla kıyasla yaklaşık %48 artışla 15.139.180.508.672,60 TL olmuştur.

Tablo 4. Genel Yönetim Sektörü Gideri (milyon TL)

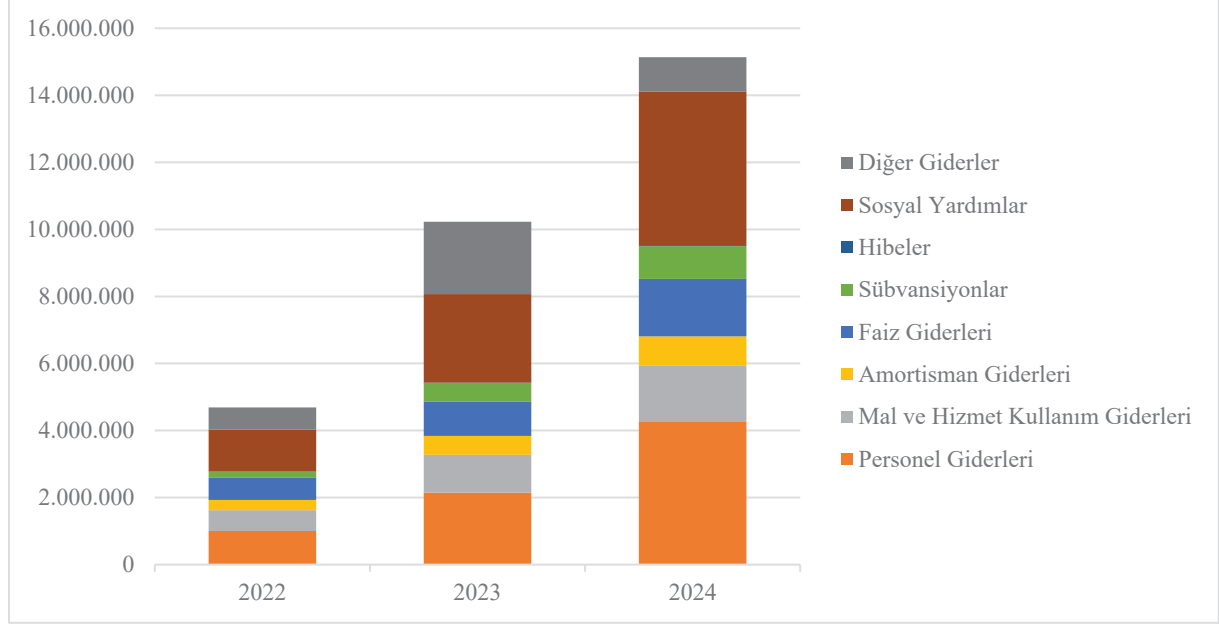
GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23	2024 Dikey Analiz
2	GİDER	4.690.535,87	10.230.284,52	15.139.180,51	118,10%	47,98%	100,00%
21	Personel Giderleri	1.005.001,97	2.146.957,36	4.253.682,41	113,63%	98,13%	28,10%
22	Mal ve Hizmet Kullanım Giderleri	617.720,26	1.128.188,10	1.693.123,77	82,64%	50,07%	11,18%
23	Amortisman Giderleri	304.628,74	564.419,85	861.743,28	85,28%	52,68%	5,69%
24	Faiz Giderleri	658.615,10	1.017.097,10	1.714.481,57	54,43%	68,57%	11,32%
25	Sübvansiyonlar	182.305,07	548.649,55	972.446,61	200,95%	77,24%	6,42%
26	Hibeler	14.010,51	24.360,44	34.823,50	73,87%	42,95%	0,23%
27	Sosyal Yardımlar	1.245.363,99	2.638.524,62	4.586.298,84	111,87%	73,82%	30,29%
28	Diğer Giderler	662.890,24	2.162.087,49	1.022.580,53	226,16%	-52,70%	6,75%

Tablo 4'te yer verilen genel yönetim sektörü gider türlerinin 2023 yılına göre değişimi ve 2024 yılındaki dağılımı incelendiğinde,

- Personel Giderlerinin yaklaşık %98 artışla 4.253.682.408.011,95 TL olduğu, bu tutarın genel yönetim sektörü giderinin yaklaşık %28'ini oluşturduğu,
- Sübvansiyonların yaklaşık %77 artışla 972.446.606.461,47 TL olduğu, bu tutarın genel yönetim sektörü giderinin yaklaşık %6'sını oluşturduğu,
- Sosyal Yardımların yaklaşık %74 artışla 4.586.298.840.040,06 TL olduğu ve bu tutarın yaklaşık %30 ile genel yönetim sektörü gideri arasında en yüksek paya sahip olduğu,
- Faiz Giderlerinin yaklaşık %69 artışla 1.714.481.566.887,48 TL olduğu, bu tutarın genel yönetim sektörü giderinin yaklaşık %11'ini oluşturduğu,
- Amortisman Giderlerinin yaklaşık %53 artışla 861.743.280.287,43 TL olduğu, bu tutarın genel yönetim sektörü giderinin yaklaşık %6'sını oluşturduğu,
- Mal ve Hizmet Kullanım Giderlerinin yaklaşık %50 artışla 1.693.123.770.729,95 TL olduğu, bu tutarın genel yönetim sektörü giderinin yaklaşık %11'ini oluşturduğu,
- Hibelerin yaklaşık %43 artışla 34.823.504.692,81 TL olduğu, bu tutarın genel yönetim sektörü giderinin %0,23'ünü oluşturduğu,
- Diğer Giderlerin yaklaşık %53 azalışla 1.022.580.531.561,42 TL olduğu, bu tutarın genel yönetim sektörü giderinin %6,75'ini oluşturduğu görülmektedir.

Genel yönetim sektörü giderinin son üç yıldaki dağılımına Şekil 7’de yer verilmiştir.

Şekil 7. Genel Yönetim Sektörü Gideri (milyon TL)

Tablo 5’te genel yönetim sektörü giderinin alt sektörler arasında dağılımı gösterilmektedir. Buna göre 15.139.180.508.672,60 TL’lik genel yönetim sektörü giderinin 11.828.236.094.941,60 TL’lik kısmı merkezi yönetim alt sektörüne dahil bütçe içi ve bütçe dışı kurumlar kapsamındaki birimler, 3.733.058.139.911,01 TL’lik kısmı sosyal güvenlik kurumları alt sektörü kapsamındaki birimler ve 1.452.809.494.435,92 TL’lik kısmı da mahalli idareler alt sektörü kapsamındaki birimler tarafından gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen konsolidasyon tutarı ise (748.909.093.944,74 TL + 1.874.923.220.615,99 TL) 2.623.832.314.560,73 TL olmuştur.

Tablo 5. Genel Yönetim Sektörü Giderinin Alt Sektörler Arasında Dağılımı (milyon TL)

	2022	2023	2024	2024 Dikey Analiz
Merkezi Yönetim Alt Sektörü	3.888.870,59	8.517.006,80	11.828.236,09	78,13%
Bütçe İçi Kurumlar	3.786.262,35	8.133.539,41	11.339.986,49	74,90%
Bütçe Dışı Kurumlar	364.164,06	790.219,78	1.237.158,70	8,17%
<i>Merkezi Yönetim Birimleri Arası Konsolidasyon</i>	<i>-261.555,81</i>	<i>-406.752,39</i>	<i>-748.909,09</i>	
Sosyal Güvenlik Kurumları Alt Sektörü	1.009.429,65	1.993.440,04	3.733.058,14	24,66%
Mahalli İdareler Alt Sektörü	398.488,55	840.942,59	1.452.809,49	9,60%
<i>Alt Sektörler Arası Konsolidasyon</i>	<i>-606.252,92</i>	<i>-1.121.104,91</i>	<i>-1.874.923,22</i>	
Genel Yönetim Sektörü	4.690.535,87	10.230.284,52	15.139.180,51	100,00%

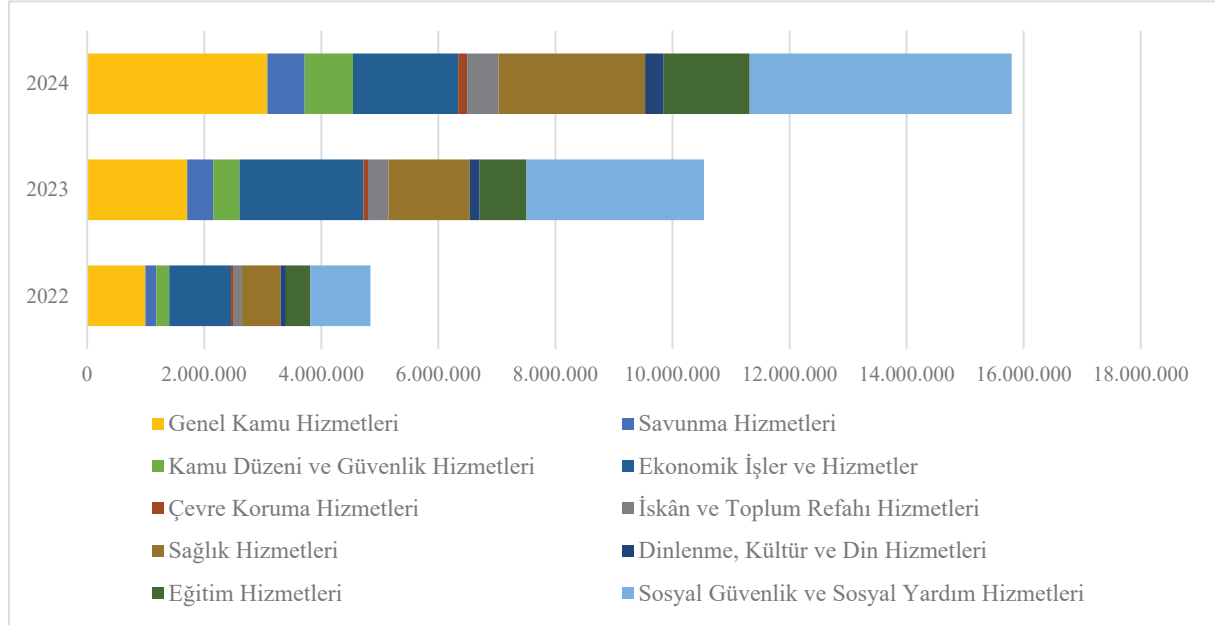
Genel yönetim sektörünün 2024 yılında gerçekleştirdiği harcamaların fonksiyonel sınıflandırılması ise Tablo 6’da gösterilmiştir. Bir yılda gerçekleştirilen gider ile net mali olmayan varlık edinimi toplamını ifade eden harcamaların yaklaşık %28’lik kısmı sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri, %19’luk kısmı genel kamu hizmetleri, %16’lık kısmı sağlık hizmetleri, %11’lik kısmı ekonomik işler ve hizmetler, %9’luk kısmı eğitim hizmetleri ve %4’lük kısmı da savunma hizmetleridir.

Tablo 6. Genel Yönetim Sektörü Harcamalarının Fonksiyonel Sınıflandırılması (milyon TL)

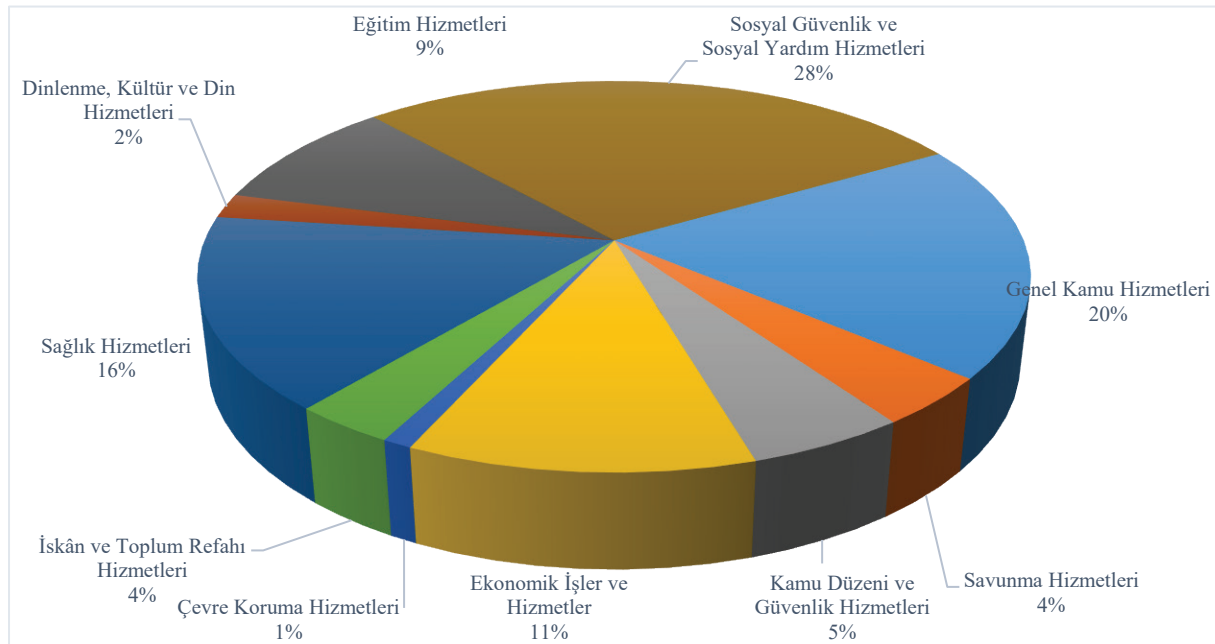
GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23	2024 Dikey Analiz
2	Gider	4.690.535,87	10.230.284,52	15.139.180,51	118,10%	47,98%	95,86%
31	Net Mali Olmayan Varlık Edinimi	148.624,92	308.542,04	654.226,28	107,60%	112,04%	4,14%
2M	HARCAMALAR (2+31)	4.839.160,79	10.538.826,56	15.793.406,79	117,78%	49,86%	100,00%
701	Genel Kamu Hizmetleri	993.264,45	1.708.143,76	3.078.429,13	71,97%	80,22%	19,49%
702	Savunma Hizmetleri	186.698,23	447.071,87	636.894,36	139,46%	42,46%	4,03%
703	Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	222.409,60	447.883,11	826.747,29	101,38%	84,59%	5,23%
704	Ekonomik İşler ve Hizmetler	1.055.050,34	2.116.015,46	1.795.831,69	100,56%	-15,13%	11,37%
705	Çevre Koruma Hizmetleri	47.034,07	80.212,50	153.888,63	70,54%	91,85%	0,97%
706	İskân ve Toplum Refahı Hizmetleri	140.440,05	349.417,30	534.086,55	148,80%	52,85%	3,38%
707	Sağlık Hizmetleri	661.529,34	1.385.090,39	2.504.916,22	109,38%	80,85%	15,86%
708	Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	89.970,73	171.748,94	319.215,40	90,89%	85,86%	2,02%
709	Eğitim Hizmetleri	416.160,63	801.054,64	1.466.422,53	92,49%	83,06%	9,29%
710	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	1.026.603,35	3.032.188,59	4.476.975,01	195,36%	47,65%	28,35%

Genel yönetim sektörü harcamalarının fonksiyonel sınıflandırılmasının son üç yıldaki durumuna Şekil 8’de, 2024 yılındaki dağılımına ise Şekil 9’da yer verilmiştir.

Şekil 8. Genel Yönetim Sektörü Harcamalarının Fonksiyonel Sınıflandırılması (milyon TL)

Şekil 9. 2024 Yılı Genel Yönetim Sektörü Harcamalarının Fonksiyonel Sınıflandırılması (milyon TL)

2.4.4. Varlıklar ve Yükümlülükler

2024 yılında varlıklar (mali olmayan varlıklar + mali varlıklar) önceki yıla kıyasla yaklaşık %32 artışla 59.354.511.004.032,90 TL olmuştur. Tablo 7’de görüldüğü üzere bu tutarın 53.841.793.413.468,70 TL’lik kısmı mali olmayan varlıklardan, 5.512.717.590.564,21 TL’lik kısmı ise mali varlıklardan oluşmaktadır. Mali olmayan varlıklar yaklaşık %32 artarken, mali varlıklar %30 artmıştır. Yükümlülükler ise yaklaşık %33 artışla 12.481.128.717.033,50 TL olmuştur.

Tablo 7. Genel Yönetim Sektörü Varlık ve Yükümlülükleri (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
6	ÖZ KAYNAKLAR [61+62-63]	2.206.086,97	35.648.128,01	46.873.382,29	1.515,90%	31,49%
61	Mali Olmayan Varlıklar	5.496.700,03	40.809.329,70	53.841.793,41	642,43%	31,94%
62	Mali Varlıklar	2.349.689,63	4.229.673,95	5.512.717,59	80,01%	30,33%
	Varlıklar Toplamı	7.846.389,66	45.039.003,65	59.354.511,00	474,01%	31,78%
63	Yükümlülükler	5.640.302,70	9.390.875,64	12.481.128,72	66,50%	32,91%

Tablo 8’de yer verilen genel yönetim sektörü mali olmayan varlıklarının detayı incelendiğinde 2023 yılına kıyasla; kıymetli eşyaların⁴ yaklaşık %49 artışla 34.281.526.144,89 TL, stokların yaklaşık %48 artışla 241.986.790.848,42 TL, duran varlıkların yaklaşık %38 artışla 9.487.662.641.274,31 TL ve üretilmeyen varlıkların⁵ yaklaşık %31 artışla 44.077.862.455.201,00 TL olduğu görülmüştür.

⁴ Kıymetli eşyalar üretim süreçlerinde ilk madde ve malzeme ve/veya yarı mamul olarak kullanılması amaçlanmayan parasal olmayan altın ile diğer değerli taşlar ve metaller, sanat eseri veya antika olarak kabul edilen tablolar, heykeller ve diğer nesneler ile değerli taşlardan ve metallerden yapılmış, önemli değere sahip mücevherler, koleksiyonlar ve diğer çeşitli değerli eşyaları kapsamaktadır.

⁵ Üretilmeyen Varlıklar, mülkiyet hakkına konu edilebilen maddi, doğal olarak oluşan varlıklardan (doğal kaynaklar) ve maddi olmayan üretilmeyen varlıklardan oluşur. Doğal kaynaklar arazi, maden ve enerji kaynakları ile diğer doğal varlıklardan (işlenmemiş doğal kaynaklar, su kaynakları, radyo frekans spektrumu gibi diğer doğal kaynaklar) oluşmaktadır. Maddi olmayan üretilmeyen varlıklar (sözleşmeler, finansal kiralalamalar, lisanslar, şerefiye, vs.) sahiplerine belirli faaliyetlerde bulunma veya belirli mal ve hizmetleri üretme yetkisi verir. Bu tür varlıkların sahipleri bahse konu varlıkların kullanımını/üretimini sadece kendileri gerçekleştirmek suretiyle tekel kârı elde edebilirler.

Tablo 8. Genel Yönetim Sektörü Mali Olmayan Varlıkları (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
61	Mali Olmayan Varlıklar	5.496.700,03	40.809.329,70	53.841.793,41	642,43%	31,94%
611	Duran Varlıklar	1.783.842,82	6.854.281,20	9.487.662,64	284,24%	38,42%
612	Stoklar	91.700,62	163.912,49	241.986,79	78,75%	47,63%
613	Kıymetli Eşyalar	864,46	22.992,11	34.281,53	2559,70%	49,10%
614	Üretilmeyen Varlıklar	3.620.292,13	33.768.143,90	44.077.862,46	832,75%	30,53%

Tablo 9’da yer verilen genel yönetim sektörü mali varlıkları incelendiğinde 2023 yılına kıyasla; borçlanma senetlerinin yaklaşık %58 artışla 34.369.330.802,10 TL, hisse senetleri ve yatırım fonları payının yaklaşık %48 artışla 706.077.485.244,41 TL, kredilerin yaklaşık %18 artışla 972.832.890.062,93 TL, nakit ve mevduatların yaklaşık %3 artışla 1.531.384.948.534,44 TL, diğer alacakların yaklaşık %68 artışla 1.991.133.186.874,22 TL ve mali türevler ve çalışanların stok opsiyonlarının da 22.447.662.230,09 TL olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Genel Yönetim Sektörü Mali Varlıkları (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	24-'23
62	Mali Varlıklar	2.349.689,63	4.229.673,95	5.512.717,59	80,01%	30,33%
6201	Parasal Altın ve Özel Çekme Hakları	135.463,72	214.886,37	249.672,09	58,63%	16,19%
6202	Nakit ve Mevduatlar	818.319,68	1.490.894,56	1.531.384,95	82,19%	2,72%
6203	Borçlanma Senetleri	19.042,52	21.700,61	34.369,33	13,96%	58,38%
6204	Krediler	433.063,08	823.175,88	972.832,89	90,08%	18,18%
6205	Hisse Senetleri ve Yatırım Fonları Payı	255.458,86	477.920,64	706.077,49	87,08%	47,74%
6206	Sigorta, Emeklilik ve Standartlaştırılmış Garantiler	494,95	19.243,93	4.800,00	3788,02%	-75,06%
6207	Mali Türevler ve Çalışanların Stok Opsiyonları	0,00	0,00	22.447,66	-	-
6208	Diğer Alacak Hesapları	687.846,82	1.181.851,97	1.991.133,19	71,82%	68,48%

Tablo 10’da yer verilen genel yönetim sektörü yükümlülüklerinin detayı incelendiğinde 2023 yılına kıyasla; sigorta, emeklilik ve standartlaştırılmış garantilerin yaklaşık %62 artışla 238.941.596.186,48 TL, nakit ve mevduatların yaklaşık %52 artışla 18.796.524.466,29 TL borçlanma senetlerinin yaklaşık %37 artışla 9.102.621.548.528,58 TL, kredilerin yaklaşık %23 artışla 1.140.486.000.790,36 TL, diğer yükümlülük hesaplarının yaklaşık %19 artışla 1.728.661.811.447,94 TL, özel çekme haklarının yaklaşık %16 artışla 249.672,09 TL ve

toplam yükümlülüklerin de yaklaşık %33 artışla 12.481.128.717.033,50 TL olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Genel Yönetim Sektörü Yükümlülükleri (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
63	Yükümlülükler	5.640.302,70	9.390.875,64	12.481.128,72	66,50%	32,91%
6301	Özel Çekme Hakları	135.463,72	214.886,37	249.672,09	58,63%	16,19%
6302	Nakit ve Mevduatlar	7.831,96	12.386,57	18.796,52	58,15%	51,75%
6303	Borçlanma Senetleri	4.327.877,81	6.640.070,81	9.102.621,55	53,43%	37,09%
6304	Krediler	556.558,73	926.829,18	1.140.486,00	66,53%	23,05%
6305	Hisse Senetleri ve Yatırım Fonları Payı	0,00	0,00	0,00	-	-
6306	Sigorta, Emeklilik ve Standartlaştırılmış Garantiler	72.231,57	147.463,06	238.941,60	104,15%	62,03%
6307	Mali Türevler ve Çalışanların Stok Opsiyonları	0,00	0,00	1.949,15	-	-
6308	Diğer Yükümlülük Hesapları	540.338,91	1.449.239,64	1.728.661,81	168,21%	19,28%

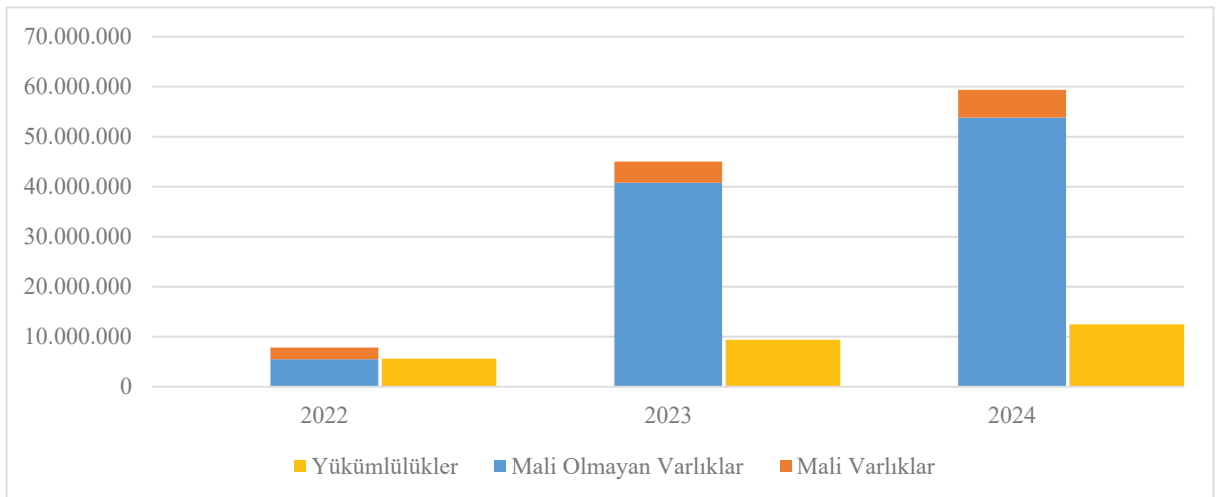
Tablo 11’de görüldüğü üzere genel yönetim sektörü toplam yükümlülüklerinde yerleşiklerin oranı %63,17, yerleşik olmayanların oranı ise %36,83’tür.

Tablo 11. Genel Yönetim Sektörü Yükümlülüklerinin Dağılımı (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	23-'22	24-'23	2024 Dikey Analiz
63	Yükümlülükler	5.640.302,70	9.390.875,64	12.481.128,72	66,50%	32,91%	100,00%
631	Yerleşik	3.504.256,94	5.619.279,15	7.884.328,60	60,36%	40,31%	63,17%
632	Yerleşik Olmayan	2.136.045,76	3.771.596,49	4.596.800,12	76,57%	21,88%	36,83%

Genel yönetim sektörü varlık ve yükümlülüklerinin son üç yıldaki dağılımına Şekil 10’da yer verilmiştir.

Şekil 10. Genel Yönetim Sektörü Varlık ve Yükümlülükler (milyon TL)

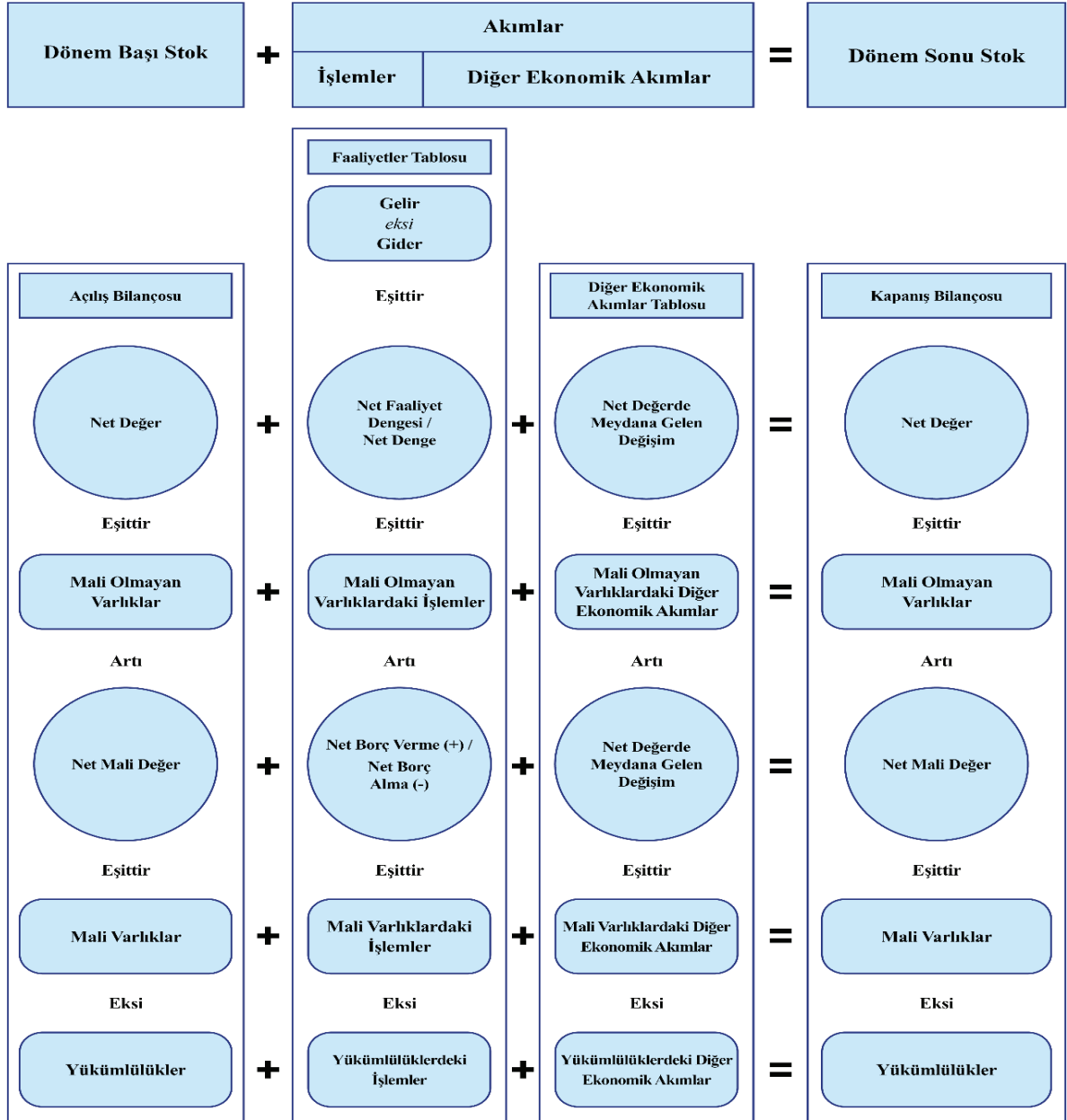

3. TEMEL GÖSTERGE VE DENKLİKLERİN ANALİZİ

Mali istatistiklerin hazırlanmasında ana kaynak olan GFSM 2014’te Faaliyet Tablosu, Mali Durum Tablosu, Diğer Ekonomik Akışlar Tablosu ile Nakit Kaynak ve Kullanımları Tablosu olmak üzere dört temel tablo öngörülmektedir. Bu bölümde söz konusu tablolardan elde edilen temel gösterge ve denklilikler üzerinden yapılan analizlere yer verilmektedir.

Şekil 11’de GFSM 2014’te öngörülen analitik çerçeve kapsamında yatay ve dikey eşitlikler ile denge kalemalarının hesaplanma prensiplerine yer verilmiştir. Buna göre, dönem başı stok durumu ile dönem içerisindeki akımların toplanması sonucunda dönem sonu stok mevcuduna, dolayısıyla kapanış bilançosundaki tutarlara ulaşılmaktadır.

Şekil 11. Devlet Mali İstatistikleri (GFS) Analitik Çerçevesi

Yukarıda bahsedilen temel mali istatistik tablolarından brüt faaliyet dengesi, net borç verme (+) / net borçlanma (-), net değer ile nakit fazlası (+) / nakit açığı (-) olarak adlandırılan önemli gösterge ve denkliklere ulaşılmaktadır. Bu gösterge ve denklikler makroekonomik analizlerin yapılmasına imkân sağlayarak ulusal performansın değerlendirilmesine ve uluslararası karşılaştırılabilirliğe katkı sunmaktadır.

Mali istatistik tablolarından üretilen temel gösterge ve denkliklere ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

3.1. BRÜT FAALİYET DENGESİ

Brüt Faaliyet Dengesi = Gelirler - (Giderler - Amortisman Giderleri)

Brüt faaliyet dengesi, faaliyet tablosundan hesaplanmakta olup, gelirlerin amortismanlar haricindeki giderleri karşılama durumunu göstermektedir. Gelir kalemleri vergi, sosyal güvenlik primleri, hibe ve diğer gelirlerden oluşmakta iken, gider kalemleri personel, mal ve hizmet, faiz, sübvansiyon, hibe, sosyal yardım giderleri ve diğer giderlerden oluşmaktadır.

Brüt faaliyet dengesi ilgili yıldaki gelirler ile amortismanlar haricindeki giderlerin karşılaştırılmasını sağlayarak, cari faaliyetler sonucunda ortaya çıkan açık ya da fazlayı ortaya koymaktadır.

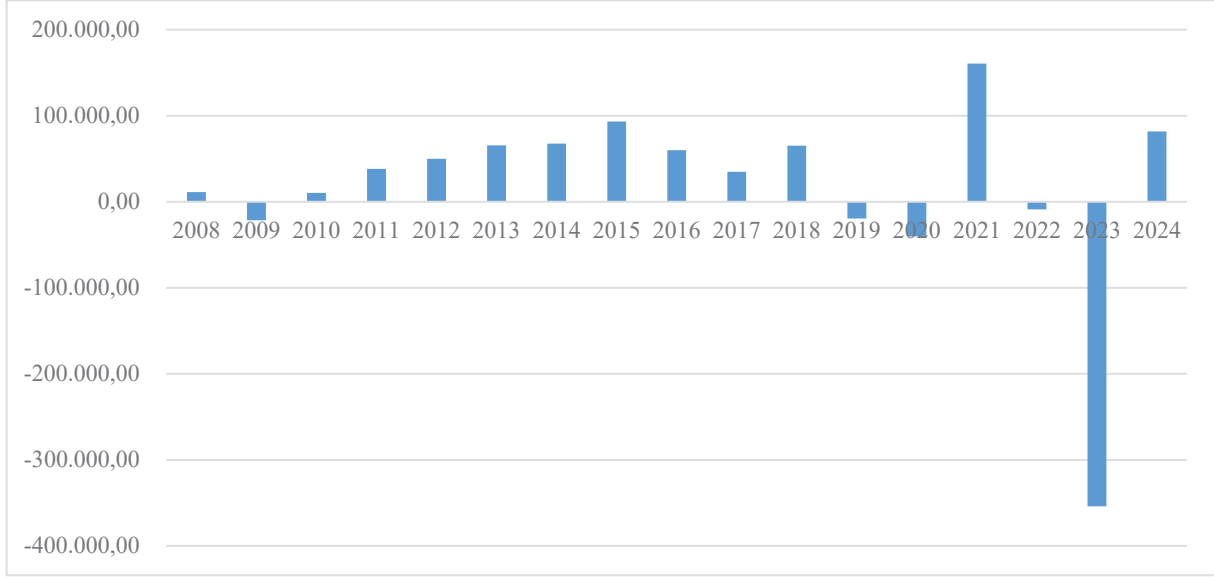
Tablo 12. Genel Yönetim Sektörü Brüt Faaliyet Dengesi (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
1	Gelirler	4.377.028,63	9.311.933,34	14.359.113,35	112,75%	54,20%
2	Giderler	4.690.535,87	10.230.284,52	15.139.180,51	118,10%	47,98%
23	Amortisman Giderleri	304.628,74	564.419,85	861.743,28	85,28%	52,68%
GOB	Brüt Faaliyet Dengesi 1-(2-23)	-8.878,50	-353.931,33	81.676,12	3886,39%	-123,08%

Tablo 12’de görüldüğü üzere 2024 yılında brüt faaliyet dengesi 81.676.124.246,21 TL fazla vermiştir. Önceki yıl görülen 353.931.328.805,02 TL’lik açığa kıyasla, brüt faaliyet dengesinde yaklaşık %123’lük iyileşme görülmektedir.

Genel yönetim sektörü brüt faaliyet dengesinin yıllar itibarıyla dağılımına Şekil 12’de yer verilmiştir.

Şekil 12. Genel Yönetim Sektörü Brüt Faaliyet Dengesi (milyon TL)

3.2. NET BORÇ VERME (+) / NET BORÇLANMA (-)

$$\text{Net Borç Verme (+) / Net Borçlanma (-)} = \text{Gelirler} - \text{Harcamalar}^*$$

$$^* \text{ Harcamalar} = \text{Giderler} + \text{Net Mali Olmayan Varlık Edinimi}$$

Net borç verme (+) / net borçlanma (-), genel yönetim sektörünün bir ekonomideki mali kaynakları ne şekilde kullandığını gösteren özet bir ölçüdür. Net borç verme (+) / net borçlanma (-) kaleminin pozitif (+) olması genel yönetim sektörünün ekonominin diğer sektörlerine finansman sağladığını, negatif (-) olması ise genel yönetim sektörünün diğer sektörler tarafından sağlanan mali kaynakları kullandığını belirtir.

Net borç verme (+) / net borçlanma (-) tutarı, net faaliyet dengesi tutarından net mali olmayan varlık edinimi tutarının düşülmesi suretiyle hesaplanmaktadır.

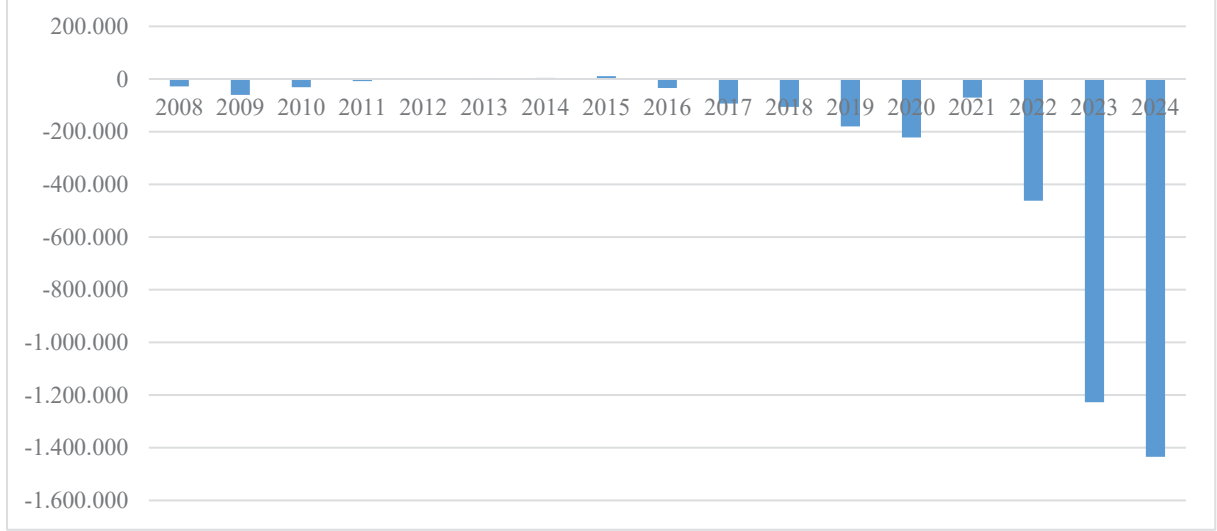
Tablo 13. Genel Yönetim Sektörü Net Borç Verme (+) / Net Borçlanma (-) Tutarı (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
1	Gelirler	4.377.028,63	9.311.933,34	14.359.113,35	112,75%	54,20%
2	Giderler	4.690.535,87	10.230.284,52	15.139.180,51	118,10%	47,98%
NOB	Net Faaliyet Dengesi (1-2)	- 313.507,24	- 918.351,18	- 780.067,16	192,93%	- 15,06%
31	Net Mali Olmayan Varlık Edinimi	148.624,92	308.542,04	654.226,28	107,60%	112,04%
2M	Harcamalar (2+31)	4.839.160,79	10.538.826,56	15.793.406,79	117,78%	49,86%
NLB	Net Borç Verme(+)/Net Borçlanma(-) (1-2-31) veya (1-2M)	- 462.132,16	- 1.226.893,22	- 1.434.293,44	165,49%	16,90%

Tablo 13 incelendiğinde genel yönetim sektörü net borçlanma (-) gereğinin 2024 yılında önceki yıla kıyasla yaklaşık %17 artarak -1.434.293.439.803,98 TL olduğu görülmektedir.

Genel yönetim sektörü net borç verme (+) / net borçlanma (-) denkliği verilerine yıllar itibarıyla Şekil 13’te yer verilmiştir.

Şekil 13. Genel Yönetim Sektörü Net Borç Verme (+) / Net Borçlanma (-) (milyon TL)

Net borç verme (+) / net borçlanma (-) tutarının çizgi-üstü işlemler olarak tanımlanan gelirler ile harcamalar arasındaki farka ve çizgi-altı işlemler olarak tanımlanan mali varlık ile yükümlülüklerin net değişimleri arasındaki farka eşit olması esastır. Ancak, mali istatistiklerin hazırlanma sürecinde ortaya çıkabilen çeşitli sebeplerle söz konusu eşitlik genellikle sağlanamamaktadır. İstatistiksel hata olarak tanımlanan bu tutarın Mali İstatistik Yönetmeliği'nin 11'inci maddesinin 6'ncı fıkrasına göre mali tablo dipnotlarında gösterilmesi gerekmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığınca yayımlanan Genel Yönetim Sektörü Mali İstatistiklerinde gösterilen istatistiksel hata tutarı 2023 yılında -578.097.549,78 TL iken, 2024 yılında 108.969.913,69 TL olmuştur.

3.3. NET DEĞER (ÖZ KAYNAKLAR)

$$\text{Net Değer (Öz Kaynaklar)} = \text{Varlıklar} - \text{Yükümlülükler}$$

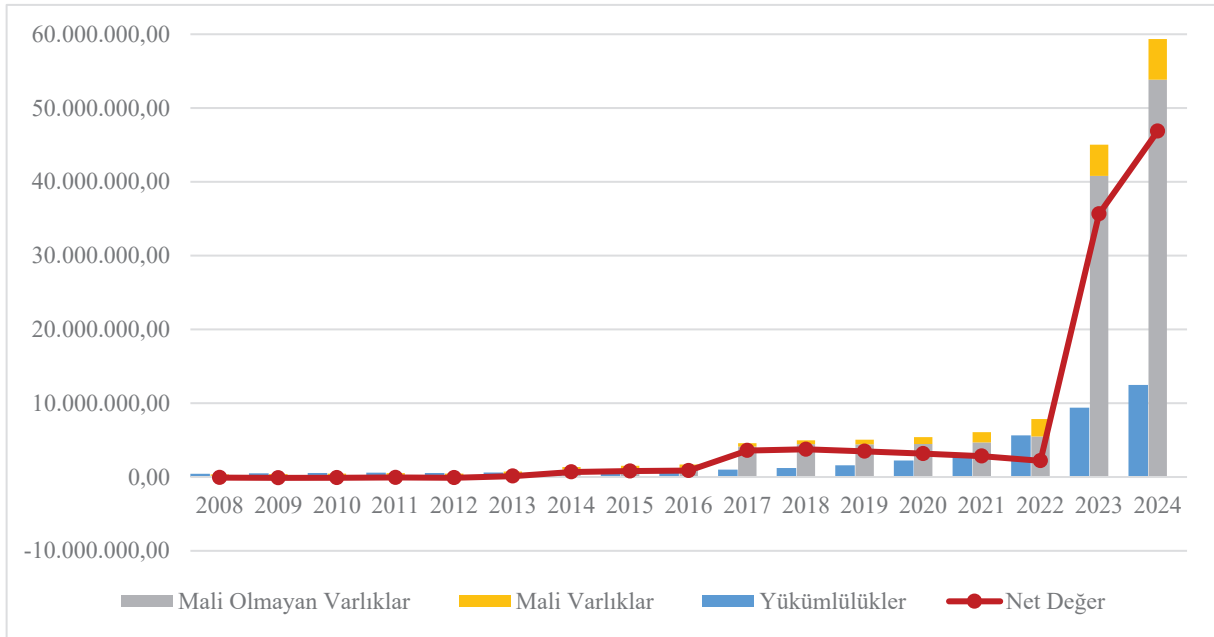
Net Değer (Öz Kaynaklar), varlıklar toplamından yükümlülükler toplamının düşülmesiyle hesaplanmaktadır. Mali durum tablosunda yer alan net değer, genel yönetim sektörünün varlık ve yükümlülük durumuna ilişkin analizlerin yapılmasına olanak sağlamaktadır. GFSM 2014'teki terminolojiden farklı olarak mevzuatımızda “net değer” için “öz kaynaklar” ifadesi kullanılmaktadır.

Tablo 14. Genel Yönetim Sektörü Net Değeri (Öz Kaynaklar) (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
6	ÖZ KAYNAKLAR [61+62-63]	2.206.086,97	35.648.128,01	46.873.382,29	1515,90%	31,49%
[61+62]	Varlıklar	7.846.389,66	45.039.003,65	59.354.511,00	474,01%	31,78%
63	Yükümlülükler	5.640.302,70	9.390.875,64	12.481.128,72	66,50%	32,91%

Tablo 14'te görüldüğü üzere net değer (öz kaynaklar) önceki yıla kıyasla yaklaşık %31 artışla 46.873.382.286.999,40 TL olmuştur. Varlıklar (mali olmayan varlıklar + mali varlıklar) önceki yıla kıyasla yaklaşık %32 artışla 59.354.511.004.032,90 TL, yükümlülükler ise yaklaşık %33 artışla 12.481.128.717.033,50 TL olmuştur.

Net değer (öz kaynaklar) yıllar itibarıyla durumu Şekil 14'te yer almaktadır. Genel yönetim sektörü net değeri 2022 yılına kadar yatay seyrederken, 2023 ve 2024 yıllarında uygulanan enflasyon düzeltmesinin genel yönetim sektörü envanterindeki mali olmayan varlıkların değerinde yol açtığı artış kaynaklı olarak son iki yılda önemli bir yükseliş sergilemiştir.

Şekil 14. Genel Yönetim Sektörü Net Değeri (milyon TL)

3.4. NET MALİ DEĞER

$$\text{Net Mali Değer} = \text{Mali Varlıklar} - \text{Yükümlülükler}$$

Mali varlıklardan yükümlülüklerin düşülmesiyle hesaplanan net mali değer, genel yönetim sektörünün borçlarına karşılık ne kadarlık likit varlık (nakit, mevduat, alacak, hisse senedi vb.) sahibi olduğunu göstermektedir.

Net mali değer, finansman dengesini dolayısıyla net borç pozisyonunu ortaya koyması açısından önemli bir göstergedir. Mali olmayan varlıkları içermediğinden, bina, arazi vb. gibi sabit varlık değeri yüksek ülkelerde, finanse edilmesi gereken açığın tutarını göstermesi açısından net değerden daha anlamlı bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

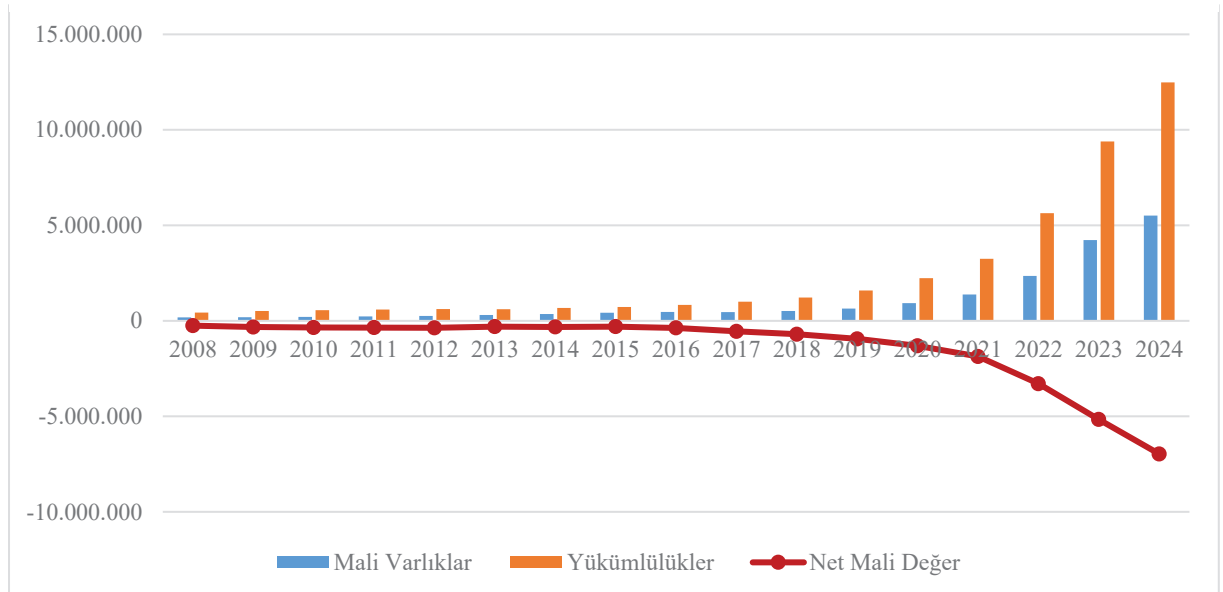
Tablo 15. Genel Yönetim Sektörü Net Mali Değeri (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
6M2	Net Mali Değer	- 3.290.613,06	- 5.161.201,69	- 6.968.411,13	56,85%	35,02%
62	Mali Varlıklar	2.349.689,63	4.229.673,95	5.512.717,59	80,01%	30,33%
63	Yükümlülükler	5.640.302,70	9.390.875,64	12.481.128,72	66,50%	32,91%

Tablo 15'te görüldüğü üzere net mali değer, 2023 yılına kıyasla yaklaşık %35 artışla 6.968.411.126.469,24 TL açık vermiştir. Mali varlıklar yaklaşık %30 artışla 5.512.717.590.564,21 TL olurken, yükümlülükler yaklaşık %33 artışla 12.481.128.717.033,50 TL'lik tutara ulaşmıştır.

Genel yönetim sektörü net mali değerinin yıllar itibarıyla durumu Şekil 15'te yer almaktadır.

Şekil 15. Genel Yönetim Sektörü Net Mali Değeri (milyon TL)

3.5. NAKİT DENGESİ

Nakit Dengesi = Faaliyetlerden Sağlanan Net Nakit Girişi - Mali Olmayan Varlıklardaki Yatırımlardan Kaynaklanan Nakit Hareketi

Nakit dengesi [nakit fazlası (+) / nakit açığı (-)], nakit kaynak ve kullanımları tablosundan elde edilmektedir. Bu tablo, nakit ve benzeri varlıkların giriş ve çıkışlarını takip ederek likiditede meydana gelen değişimleri göstermektedir. Nakit benzeri varlıklar kısa vadede paraya dönüştürülebilen likiditesi yüksek varlıklardır.

Nakit dengesi, negatif olması halinde devletin faaliyetlerini finanse edebilmek için piyasadan borçlanması gereken tutarı, pozitif olması halinde ise devletin piyasanın kullanımına nakdi olarak sağlayabileceği kaynak miktarını ifade eden önemli bir göstergedir.

Tablo 16. Genel Yönetim Sektörü Nakit Fazlası (+) / Nakit Açığı (-) (milyon TL)

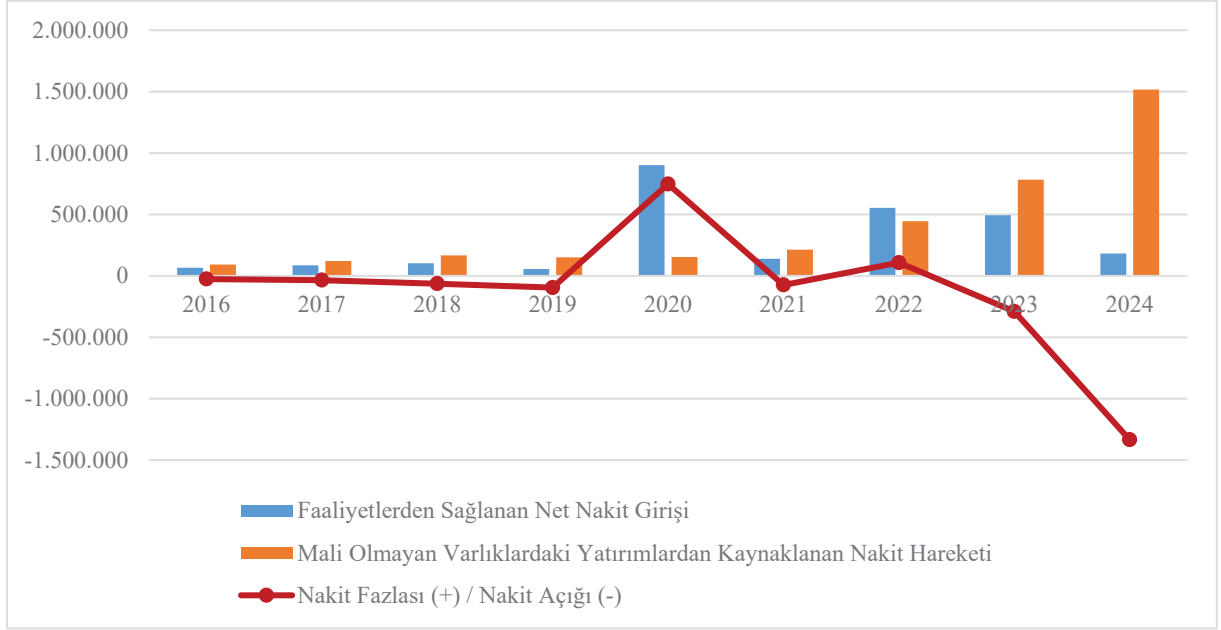
GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
Faaliyetlerden Sağlanan Nakit Akışları						
C1	Gelir Nakit Hareketleri	4.137.746,78	8.025.125,52	13.666.188,72	93,95%	70,29%
C2	Gider Nakit Hareketleri	3.584.066,95	7.531.886,62	13.483.770,63	110,15%	79,02%
CIO	Faaliyetlerden Sağlanan Net Nakit Girişi (C1-C2)	553.679,83	493.238,90	182.418,10	-10,92%	-63,02%
Mali Olmayan Varlıklardaki İşlemlerden Kaynaklanan Nakit Akışları						
C31	Mali Olmayan Varlıklardaki Yatırımlardan Kaynaklanan Nakit Hareketi*	445.625,21	783.175,55	1.516.789,21	75,75%	93,67%
C2M	Harcamalar Nakit Hareketleri (C2+C31)	4.029.692,16	8.315.062,17	15.000.559,84	106,34%	80,40%
CSD	Nakit Fazlası (+) / Nakit Açığı (-) (C1-C2-C31)	108.054,62	-289.936,65	-1.334.371,11	-368,32%	360,23%

* Pozitif olması nakit çıkışı olduğu, negatif olması nakit girişi olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 16’da görüldüğü üzere faaliyetlerden sağlanan net nakit girişi, önceki yıla kıyasla yaklaşık %63 azalışla 182.418.096.483,01 TL, mali olmayan varlıklardaki yatırımlardan kaynaklanan nakit çıkışı ise yaklaşık %94 artışla 1.516.789.209.849,76 TL olmuştur. Buna göre genel yönetim sektörü nakit açığı önceki yıla kıyasla yaklaşık %360 artışla 1.334.371.113.366,75 TL olmuştur.

Genel yönetim sektörü nakit dengesinin yıllar itibarıyla durumu Şekil 16’da yer almaktadır.

Şekil 16. Genel Yönetim Sektörü Nakit Fazlası (+) / Nakit Açığı (-) (milyon TL)

3.6. NAKİT STOKUNDAKİ NET DEĞİŞİM

Nakit Stokundaki Net Değişim =

Nakit Fazlası (+)/Nakit Açığı (-) + Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Girişi

Nakit stokundaki net değişim, nakit fazlası (+)/nakit açığı (-) kalemi ile finansman faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit girişi kaleminin toplanmasıyla elde edilmektedir. Devletin likiditesinin değerlendirilmesi için kullanılan nakit stokundaki net değişim, ilgili dönemde faaliyetlerin, yatırımların ve finansman faaliyetlerinin nakit stokuna etkisini göstermektedir.

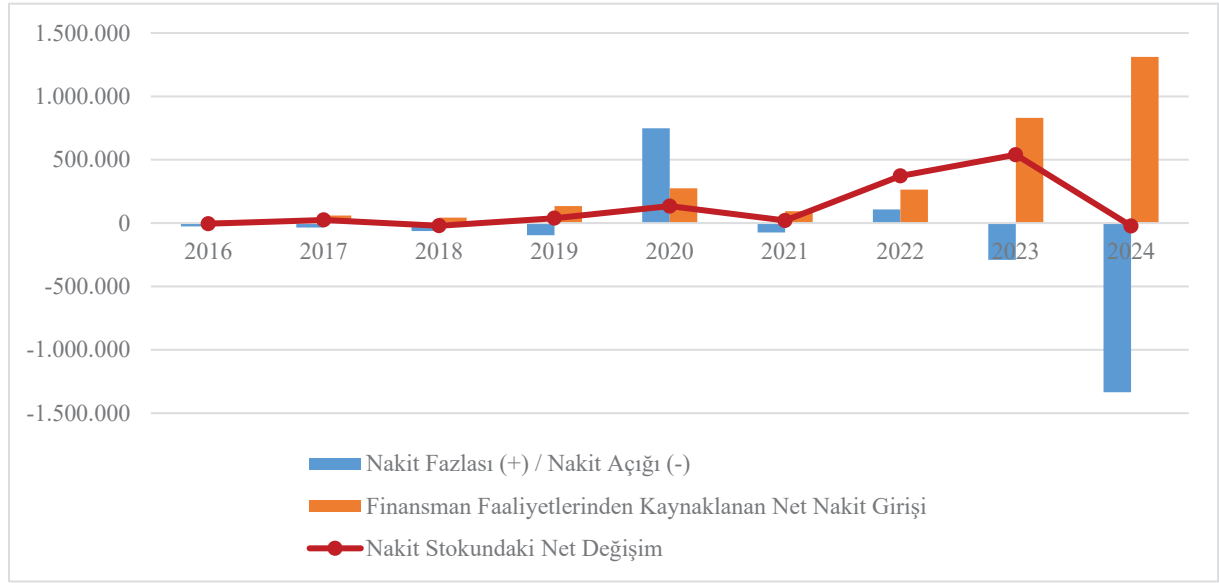
Tablo 17. Genel Yönetim Sektörü Nakit Stokundaki Net Değişim (milyon TL)

GFSM 2014 Kodları		2022	2023	2024	'23-'22	'24-'23
CSD	Nakit Fazlası (+) / Nakit Açığı (-) (C1-C2-C31)	108.054,62	-289.936,65	-1.334.371,11	-368,32%	360,23%
NFB	Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Girişi (C33-C32x)	264.150,94	829.907,85	1.311.281,15	214,18%	58,00%
NCB	Nakit Stokundaki Net Değişim (CSD+NFB=3202=3212+3222)	372.260,10	539.393,10	-22.981,00	-	-
CSDz	İstatistiksel Hata (C32x+NCB-C33-CSD)	-54,54	578,10	-108,97	-1159,96%	-118,85%

Tablo 17’de görüldüğü üzere, önceki yıla kıyasla yaklaşık %360 artışla 1.334.371.113.366,75 TL olarak gerçekleşen nakit açığına karşılık, finansman faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit girişi yaklaşık %58 artışla 1.311.281.145.806,78 TL olmuştur. Dolayısıyla, 2024 yılında nakit stokundaki net değişim -22.980.997.646,34 TL olarak gerçekleşmiştir.

Genel yönetim sektörü nakit stokundaki net değişimin yıllar itibarıyla durumu Şekil 17’de yer almaktadır.

Şekil 17. Genel Yönetim Sektörü Nakit Stokundaki Net Değişim (milyon TL)

4. 2024 YILI GENEL YÖNETİM MALİ İSTATİSTİKLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

2024 yılı Genel Yönetim Mali İstatistikleri 5018 sayılı Kanun'un 54'üncü maddesi gereğince Sayıştay tarafından hazırlanma, yayımlanma, doğruluk, güvenilirlik ve önceden belirlenmiş standartlara uygunluk bakımından değerlendirilmiştir.

Hazırlanma bakımından değerlendirmede, genel yönetim sektörünün kapsamı, kaynak verilerin birleştirilme usulleri ve hesap planlarının birbirleri ile uyumlu olup olmadıkları, uyumlaştırma aşamasında yapılan çalışmalarla ilgili açıklamalara dipnot ve açıklamalar kısmında yer verilip verilmediği ile verilerin derlenme süreci ve bu süreçte uygulanacak istatistiksel yöntemlerin geçerliliği hususları ele alınmıştır.

Yayımlanma bakımından değerlendirme, mali istatistik tablolarının mevzuatta öngörülen süre ve usule uygun olarak yayımlanıp yayımlanmadığı yönünde yapılmıştır.

Doğruluk ve güvenilirlik bakımından değerlendirme, verilerin derlenmesinde uygulanan prosedürler ve konsolidasyon aşamaları da dâhil olmak üzere, konsolide tabloların doğruluk ve güvenilirliğini içermektedir.

Önceden belirlenmiş standartlara uygunluk bakımından değerlendirme ise mali istatistik tablolarının Yönetmelik, GFSM 2014, uluslararası kabul görmüş standart ve kılavuzlara uygun olup olmadığı açısından yapılmıştır.

Bu kriterler kapsamında yapılan değerlendirmeler neticesinde ulaşılan tespitlere aşağıda yer verilmiştir.

4.1. HAZIRLANMA VE YAYIMLANMA BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Mali istatistikler, Bakanlık tarafından muhasebe kayıtlarındaki verilere dayanılarak ve Yönetmelik'te belirlenen yöntemler çerçevesinde hazırlanır ve yayımlanır.

Genel yönetim mali istatistik tablolarının Bakanlık tarafından mevzuatta öngörülen takvim ve usule uygun olarak yayımlandığı görülmüş olup bu kapsamda yayımlanma kriterine uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Mali istatistiklerin hazırlanma süreci ise kurumlardan mizanların temin edilmesiyle başlayarak verilerin kontrol edilmesi ve dondurulması, sonrasında GFSM 2014'te yer alan sınıflandırmaya uygun hale dönüştürülmesi ve bu verilere istatistiksel yöntemlerin uygulanması sonucu mali istatistik tablolarının yayımlanmaya hazır hale getirilmesini kapsamaktadır. Bu süreçte kamu idarelerinin yöneticileri de gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler.

Hazırlanma kriteri açısından eksik ve yetersiz olduğu değerlendirilen hususlara aşağıda yer verilmektedir.

4.1.1. Kullanılan İstatistiki Yöntemler Hakkında Yeterli Bilgi Verilmemesi

Mali istatistik tablolarının temelini oluşturan ve muhasebe yönetmeliklerine göre hazırlanan kurum mizanlarına, GFSM 2014’te öngörülen metodolojiye uygun hale getirilmesi amacıyla Bakanlık tarafından çeşitli istatistiksel yöntemler uygulanmaktadır. Yapılan bu işlemler hakkında yeterli bilgi verilmemesine ilişkin tespitlere aşağıda yer verilmiştir.

a) Metaverinin Yeterli ve Açıklayıcı Bilgi İçermemesi

Genel Yönetim Mali İstatistikleri, Bakanlık tarafından mevzuatta öngörülen takvime uygun olarak metaveri ile birlikte yayımlanmaktadır. 16.02.2023 tarih ve 32106 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan değişiklikle metaverinin tanımı, “*mali istatistiklerin kapsamı, dönemseliği, zamanlılığı, bütünlüğü, kalitesi ve notları ile kamuoyunun bilgiye erişimini içeren kaynağı ifade eder.*” şeklinde değiştirilmiştir⁶.

Yukarıdaki tanımda metaveride yer verilecek başlıklar sıralanmakla birlikte, eliminasyon sürecinde işlem türü bazında hangi istatistiksel yöntemin kullanıldığına yer verilmemektedir. Yayımlanan metaveride, konsolidasyon işleminde karşılıklı olarak elimine edilecek tutarların eşit olmasının esas olduğu belirtilmiş, aksi halde uygulanabilecek istatistiki yöntemler (*tek taraf kuralı, yukarıdan aşağıya kuralı ve borç veren taraf kuralı*) ise teorik olarak açıklanmıştır. Buna karşın mali istatistik tablolarının hazırlanma sürecinde, metaveride sayılan istatistiki yöntemlerin kullanılması suretiyle yapılan düzeltmenin tutarına ve hangi işlemler için hangi istatistiki yöntemin uygulandığına yer verilmemiştir.

Eliminasyon sürecinde düzeltilen tutarlar hakkında detaylı bilgi verilmesinin, mali istatistiklerin Yönetmelik’te belirtilen açıklık ilkesine daha uygun olarak hazırlanmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

b) Gelir ve Faaliyet Tablolarındaki Nakit Uyarlaması Tutarlarının Açıklanmaması

Mali istatistik tabloları temelde tahakkuk esaslı muhasebe kayıtlarına dayanmakta, gelir, gider ve işlemler için tahakkuk tutarları esas alınmaktadır. Ancak bu kuralın bir istisnası olarak GFSM 2014’e göre vergi ve sosyal güvenlik prim gelirleri için nakit uyarlaması yapılmaktadır.

Vergi ve sosyal güvenlik prim gelirlerinin tahakkuk eden kısmı ile fiilen tahsil edilebilecek kısmı arasında, mevzuattan veya mükelleflerden kaynaklanan sorunlar nedeniyle farklılıklar oluşabilmektedir. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak için GFSM 2014, tahakkuk kayıtları yerine tahsil edilen tutarların kullanılmasına imkân tanımaktadır.

⁶ Değişiklik öncesinde “Metaveri: Mali istatistiklerin tanımları, yayımlanma dönemi, kurumsal kapsamı, hazırlanma amacı, veri derleme şekli, hazırlama yöntemleri, dayanakları ve iletişim bilgilerini içeren kaynağı ifade eder.” şeklinde tanımlanmakta idi.

Gelir Tablosu ve Faaliyet Tablosu oluşturulurken vergi ve sosyal güvenlik prim gelirleri ile vergi gibi kabul edilen bazı gelir türleri için tahakkuk tutarlarının kaydedildiği 600 Gelirler hesabı yerine, tahsilat tutarlarının kaydedildiği 800 Bütçe Gelirleri hesabında kayıtlı olan tutarlar kullanılmaktadır. Her ne kadar nakit uyarlamasına konu olacak gelir türleri hakkında bilgi verilmiş olsa da gerçekleştirilen nakit uyarlaması tutarları hakkında bilgi verilmemektedir.

Nakit uyarlaması tutarlarının, Yönetmelik'te yer verilen açıklık ve ulaşılabilirlik ile bütünlük temel ilkeleri doğrultusunda açıklanmasının mali tablo kullanıcıları için daha faydalı ve yön gösterici olacağı değerlendirilmektedir.

4.1.2. Bakanlık Tarafından Üretilmeyen Verilerle İlgili Olarak Diğer Kamu İdareleriyle Ortak Bir Çalışma Yapılmaması

Mali istatistik kapsamında üretilen bazı mali tablolarda yer alan belirli hesap grupları ile ilgili verilerin Bakanlık tarafından üretilmediği ve bu hususun ilgili tablonun dipnotunda açıklandığı görülmüştür.

Mali İstatistik Yönetmeliği'ne göre mali istatistik tabloları kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun olmak üzere, güvenilir, açık ve anlaşılır bir şekilde ve uluslararası standartlara uygun olarak hazırlanır ve yayımlanır. Bu kapsamda örtük koşullu yükümlülüklerin bir türü olan **gelecekteki sosyal güvenlik faydaları için net örtük koşullu yükümlülükler**⁷ ilişkin bilgilerin de mali durum tablosunda yer alması gerektiği düşünülmektedir. Nitekim GFSM 2014, belirli koşulların gerçekleşmesi halinde yükümlülüğe dönüşerek mali risk yaratma potansiyeli bulunan örtük yükümlülüklerin de mali durum tablosunun (bilanço) “diğer açıklayıcı notlar” kısmında ve **sosyal güvenlik faydaları için net örtük yükümlülükler** adı altında bir açıklama kalemi olarak sunulması gerektiğini öngörmektedir.

Dolayısıyla, aktüerya hesabı gerektireceği düşünülen söz konusu örtük yükümlülükler kalemine ilişkin mali istatistiklerin yayımlanabilmesi için ilgili idarelerle gerekli çalışmaların yapılmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

4.2. DOĞRULUK VE GÜVENİLİRLİK BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Doğruluk ve güvenilirlik bakımından değerlendirme, genel yönetim mali istatistik tablolarını oluşturan merkezi yönetim, mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumları alt sektörlerine ait mali istatistik tabloları ve konsolidasyon aşamalarının doğruluk ve güvenilirliğini içerecek şekilde yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan tespit, değerlendirme ve önerilere aşağıda yer verilmektedir.

⁷ Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından genel yönetim sektörü mali istatistikleri kapsamında yayımlanan Mali Durum Tablosunun (Bilanço) Açıklayıcı Notlar kısmında **Sosyal Güvenlik Faydaları İçin Net Örtük Yükümlülükler** olarak tanımlanmıştır.

4.2.1. Tabloların GFSM 2014'e Uyarlanması Kapsamında Yapılan İşlemlere İlişkin Değerlendirme

Mali istatistikler, uluslararası kabul görmüş standart ve kılavuzlar ile Yönetmelik'e uygun olarak kapsamdaki idarelerin mizan verilerinin derlenmesiyle oluşturulmaktadır. Söz konusu derleme çalışmaları kapsamında ulusal mevzuat hükümleri uyarınca ve detaylı hesap planları çerçevesinde hazırlanan kurum mizanları, uluslararası standart olarak kabul edilen GFS metodolojisinin kod yapısı ile uyumlu hale getirilerek konsolide edilmektedir.

Bahse konu uyumlaştırma süreci işlemlerin yeniden sınıflandırılması ve ekonomik mahiyetlerine uygun olacak şekilde yeniden düzenlenmesi, nakit ve/veya zaman uyarlaması gibi çeşitli istatistiki yöntemlerin kullanımını gerektirmektedir. Nitekim Bakanlık da Yönetmelik'in 9'uncu maddesi ile bu yöntemlerin uygulanması hususunda açıkça yetkilendirilmiştir.

Mali istatistiklerin oluşturulması sürecinde yapılan işlemlerin, Yönetmelik ve GFSM 2014'te öngörülen temel ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. GFSM 2014, bahsi geçen istatistiki yöntemleri soyut ve temel ilkeler bağlamında ortaya koyarken, Yönetmelik'te ise sadece eliminasyon sırasında kullanılan yöntemlere ilişkin açıklayıcı metodolojik bilgilere yer verilmiştir.

Hatalı işlemlerin düzeltilmesi ile mali tabloların doğruluk ve güvenilirliğini etkileyen hususlara ilişkin istatistiki yöntemlerin, işlemlerin gerçek ekonomik mahiyetlerini ortaya çıkaracak şekilde uygulanması için Bakanlığın ilgili kurumlarla iş birliği halinde olması gerekmektedir. Ancak kapsama dâhil kurumların yaygınlığı ve veri sayısının fazlalığı, veri derleme sürecinin bu şekilde yürütülmesini zorlaştırmaktadır. Örneğin; öz kaynak hesapları, kayıtların mahiyetine ilişkin değerlendirme yapılabildiği ölçüde ilgili tablolarla ilişkilendirilirken, değerlendirme yapılamayan hesaplardaki tutarlar ise istatistiksel hataya yol açarak yatay ve dikey dengeleri bozan bir fark olarak tablo dipnotlarına yansımaktadır.

Yönetmelik'te uyarlama işlemlerine ilişkin metodolojinin açık olarak düzenlenmemesi ve kurumlarla ilişkilerdeki güçlükler, işlemlerin her sektörde veri derleyicinin kanaati ve detay bilgiye (muasebe kaydı vb.) erişebilme durumuna göre yapılmasına sebep olmaktadır. Nitekim bütçe içi kurumlarda muasebe verisinin detayına ulaşılabilirdiği için istatistiki yöntem uygulanabilirken, mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumları alt sektörleri ile merkezi yönetim alt sektörü kapsamındaki bütçe dışı kurumlarda mizanların dayanağı yevmiyelere ulaşamadığı için bu yöntemler daha sınırlı düzeyde uygulanmaktadır.

Söz konusu istatistiki yöntemlerin çerçevesi, parasal uygulama limitleri, teyit edici belgeleri gibi temel ilkelerinin ulusal düzenlemelerde ayrıntılı olarak belirlenmesinin tabloların

doğruluğuna ve güvenilirliğine, uygulama ile standart arasındaki bağı somutlaştırılmasına ve tabloların paydaşlarca tereddüde mahal bırakmayacak şekilde anlaşılmasına katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan, bu kapsamda tesis edilen işlemlerin Yönetmelik'in 9'uncu maddesi hükmü uyarınca sistematik olarak ve ivedilikle Sayıştay'a bildirilmesi gerekmektedir.

Kullanılan istatistiki yöntemlerin standartlar referans gösterilerek, düzeltme tutarları ve bunların tablolara etkisi ile kaynak verilerdeki tutarsızlıklara ilişkin bilgileri içerecek şekilde sunulması, Sayıştay tarafından bu yöntemlere ilişkin daha doğru değerlendirme yapılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca kaynak verideki hatalı kayıtların düzeltilmesini sağlayacak bu uygulama, veri kalitesini artırarak veri derleyicilerin yıllar itibarıyla aynı düzeltme işlemini yapmasının da önüne geçecektir.

4.2.2. Konsolidasyon ve Eliminasyon İşlemlerine İlişkin Değerlendirmeler

Konsolidasyon, alt sektörleri veya kurumları tek bir birim olarak kabul edip bir araya getirerek mali tablo hazırlama yöntemidir. Konsolide mali tabloların düzenlenme amacı, bir kurumlar topluluğuna dâhil tüm birimlerin aktif, pasif, gelir ve giderlerini tek birime aitmiş gibi göstererek, topluluğun bir bütün olarak finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında mali tablo kullanıcılarına bilgi vermektir. Konsolidasyon işlemi önce merkezi yönetim, mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumları alt sektörleri düzeyinde, daha sonra da genel yönetim sektörü düzeyinde yapılmaktadır.

Bu kapsamda kurumların birbirleri arasındaki mali sonuç doğuran işlemlerinin konsolide mali tablolarda mükerrer olarak yer almasını önlemek için aşağıda belirtilen işlemler karşılıklı olarak elimine edilmektedir:

- Cari ve sermaye transferleri
- Faiz gelirleri/giderleri
- Vergi mükellefi sıfatıyla ödenen vergiler
- Mal ve hizmet alımı/satımı
- Mali olmayan varlıkların edinimi/elden çıkarılması
- Krediler, borçlanma senetleri ile diğer borç ve alacaklar
- Yatırılan sermayeler

Konsolidasyon sonucunda ortaya çıkan mali tablolar, kamu idareleri arasındaki işlemlerden kaynaklanan karşılıklı gelir, gider, borç ve alacak doğuran işlemler elimine edildikten sonra ilgili alt sektörlerin ve genel yönetimin mali durumunu ve performansını göstermektedir.

Konsolidasyon ve eliminasyon sürecine ilişkin sorunlar, tespitler ve öneriler aşağıda yer almaktadır.

4.2.2.1. Konsolidasyon ve Eliminasyon İşlemlerine İlişkin Sorun ve Tespitler

Konsolidasyon ilkeleri gereği eliminasyonun, alt sektörü oluşturan birimlerin veya genel yönetim sektörünü oluşturan alt sektörlerin birbirleri ile olan ilişkilerine ait tutarların ilgili hesaplardan karşılıklı olarak düşülmesiyle gerçekleştirilmesi esastır. Bu esasın uygulanabilirliği ise mali sonuç doğuran her işlemin mahiyetine uygun ve birbiriyle tutarlı olarak kayıt altına alınmasıyla mümkündür.

Ancak, uygulamada bir kurumda borç veya gider olarak muhasebeleştirilen mali işlemin, işlemin tarafı olan karşı kurumun hesabında alacak veya gelir olarak görünmemesi ya da farklı tutarda görünmesi şeklinde tutarsızlıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu durum genellikle hatalı kod kullanımı ile kurumlar arası kayıt zamanı ve tutar farklılıklarından kaynaklanmaktadır.

Bakanlık mali istatistik hazırlama sürecinde yukarıda ifade edilen tutarsızlıklarla karşılaştığında, birimlerin kaydettiği tutarlar arasındaki farkı ilgili hesaplara eklemek ya da çıkarmak suretiyle, doğru olduğu değerlendirilen tutar üzerinden Mali İstatistik Yönetmeliği'nin 9'uncu maddesinde öngörülen istatistiksel yöntemleri uygulayarak eliminasyona tabi tutmaktadır. Kurumlar arası tutarsız kayıtlar arttıkça düzeltme yapılması gereken tutarlar da artmaktadır.

Geçmiş yıllar Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporlarında da yer verilen bahse konu tutarların asgari düzeye indirilebilmesi için, genel bütçeli idarelerden hazine yardımı alan özel bütçeli idareler ile düzenleyici ve denetleyici kurumların gelir ve gider tahakkuk kayıtlarının karşılıklı olarak BKMYBS'de oluşturulması için Bakanlıkça çalışmalar yürütülmüştür. 2024 yılı sonu itibarıyla idari kayıtlar arasında farklılıkların azalmış olduğu görülmekle birlikte hazine yardımı kayıt farklılıkları tam anlamıyla düzeltilememiştir.

Konsolidasyon sürecinde ortaya çıkan kayıt farklılıklarının genel yönetim düzeyinde en aza indirilebilmesi için tahakkuk esaslı muhasebe sisteminin ilke ve kurallarıyla uygulanması ve bilişim sistemlerindeki hata önleyici kontrollerin yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

4.2.2.1.1. Eliminasyon İşlemlerine İlişkin Bulgu Örnekleri

➤ 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun mükerrer 44'üncü maddesine göre ilçe belediyelerince Büyükşehir belediyelerine aktarılması gereken iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi paylarına ilişkin eliminasyon işleminin, *"120.05.02.02.55 İşyeri ve Diğer Şekillerde Kullanılan Binalara Ait Çevre Temizlik*

Vergisinden Alınan Büyükşehir Belediyesi Payı” detay kodu yerine “120.05.02.08.99 Mahalli İdarelere Ait Diğer Paylar” detay kodu üzerinden yapıldığı görülmüştür.

➤ 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine İlişkin Kanun gereğince Belediyelerce Kalkınma Ajanslarına aktarılması gereken payların, kapsam dahilindeki bazı belediyelerce 630.07.01.09.12 detay kodunda izlenmemesi sebebiyle mahalli idareler alt sektörü için yapılan eliminasyon işlemlerine dahil edilemediği görülmüştür.

4.2.2.2. Konsolidasyon ve Eliminasyon İşlemlerine İlişkin Öneriler

Eliminasyon işlemlerinde karşılaşılan sorunların giderilmesi, bu hataların tekrar ortaya çıkmasının önlenmesi ve kurumların karşılıklı işlemlerinin doğru tutarlar üzerinden kaydedilebilmesi için muhasebe bilişim sisteminin geliştirilmesi, kurumların bu konudaki farkındalıklarının artırılması, konsolidasyonun sistem üzerinden ve daha güvenilir yapılmasına imkân tanırken, bireysel ve konsolide mali tabloların doğruluk ve güvenilirliğine de katkı sağlayacaktır.

4.2.3. Bütçe İçi Kurumlarda 510 Nakit Hareketleri Hesabı ile 511 Birimler Arası İşlemler Hesabının Bakiye Vermesi

510 Nakit Hareketleri Hesabı ve 511 Birimler Arası İşlemler Hesabı, aynı bütçeli kamu idaresi muhasebe birimleri ile aynı kamu idaresinin harcama birimleri arasındaki nakit ve nakit dışı değer hareketlerine ait işlemlerin izlenmesi amacıyla kullanıldığından borç ve alacak bakiyelerinin birbirine eşit olması beklenmektedir.

Merkezî Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’nin 363 ve 366’ncı maddelerine göre 510 ve 511 no’lu hesapların dönem sonu itibarıyla borç veya alacak bakiyesi vermesi durumunda, bakiye tutar 519-Değer Hareketleri Sonuç Hesabına borç veya alacak olarak kaydedilmektedir. Merkezî Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’nin 372’nci maddesine göre ise malî yıl sonu itibarıyla muhasebe birimlerince 519 no’lu hesaba kaydedilen tutarlar, Bakanlıkça merkezde birleştirilmektedir. Birleştirme sonucunda hesabın borç veya alacak bakiyesi vermesi durumunda ise hesabın denkliğinin sağlanması amacıyla Bakanlıkça merkezde ve yerinde gerekli incelemeler yapılmaktadır.

Yapılan incelemelerde, uygulamada 511 no’lu hesaba borç kaydı yapılmadığı halde hesaba alacak kaydı yapıldığı ve 511 no’lu hesabın bakiye verdiği görülmüştür. Ortaya çıkan bu sorunların giderilebilmesi için söz konusu işlemlerin izlenmesinde kullanılacak her bir işleme ait benzersiz bir takip numarasının belirlenmesi ve bir muhasebe birimi tarafından 510 ve 511 no’lu hesaplara kayıt yapıldığı takdirde, işlemin diğer ayağını oluşturan muhasebe birimi tarafından da ters kaydının bu takip numarası kullanılarak yapılmasının zorunlu hale

getirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Bu şekilde hesaplarda oluşacak bakiyelerin minimize edilmesi amacıyla, 519 no'lu hesap kullanılmadan dönem sonu işlemleri kapsamında açık kalan takip numaraları yoluyla 510 ve 511 no'lu hesapların kapatılması, buna rağmen muhtelif sebeplerle 510 ve 511 no'lu hesaplarda açık kalması durumunda 519 no'lu hesabın Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirtildiği şekilde işlemlerinin tamamlanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir. 510 Nakit Hareketleri Hesabının bütçe türleri itibarıyla bakiye tutarlarına Tablo 18'de, 511 Birimler Arası İşlemler Hesabının Bütçe Türleri İtibarıyla Bakiye Tutarlarına ise Tablo 19'da yer verilmiştir.

Tablo 18. 510 Nakit Hareketleri Hesabının Bütçe Türleri İtibarıyla Bakiye Tutarları

Bütçe Tipi	Borç Bakiye (TL)	Alacak Bakiye (TL)
Genel Bütçe	7.386.411.103.406,40	7.414.288.691.617,11
Özel Bütçe	1.009.484.550,74	306.336.113,80
TOPLAM	7.387.420.587.957,14	7.414.595.027.730,91

Tablo 19. 511 Birimler Arası İşlemler Hesabının Bütçe Türleri İtibarıyla Bakiye Tutarları

Bütçe Tipi	Bakiye Tutar (TL)	Alacak Tutar (TL)
Genel Bütçe	24.543.658.173,60	48.616.432.691,87
Özel Bütçe	504.295.183,65	885.370.000,24
Üniversiteler	43.609.192,80	83.002.344,16
TOPLAM	25.091.562.550,05	49.584.805.036,27

4.3. ÖNCEDEN BELİRLENMİŞ STANDARTLARA UYGUNLUK BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Mali istatistikler açısından raporlama çerçevesi Mali İstatistik Yönetmeliği'dir. Söz konusu Yönetmelik, mali istatistiklerin hazırlanmasında uluslararası standart olarak GFSM 2014'ü esas almış olup, bu standart tahakkuk esaslı muhasebe ve raporlama esasını benimsemiştir.

Mali istatistikler, ulusal mevzuat hükümleri çerçevesinde hazırlanan bireysel mali tabloların, raporlama çerçevesi ve dolayısıyla uluslararası standart olarak kabul edilen GFS metodolojisi ile uyumlu hale getirilmesi suretiyle oluşturulmaktadır. Mali istatistiklerin metodolojik temelinin önceden belirlenmiş ve uluslararası kabul görmüş standartlara uygunluğundan söz edebilmek için bu uyumlaştırmaların Yönetmelik ve GFSM 2014'te yer verilen temel ilkeler çerçevesinde yapılması gerekmektedir.

Bakanlık tarafından yayımlanan genel yönetim mali istatistik tablolarının önceden belirlenmiş standartlara uygun olduğu değerlendirilmiştir.

5. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Devletin faaliyetlerinin ekonomi üzerindeki etkisinin ölçülmesi ve genel yönetimin performansının analiz edilmesini amaçlayan mali istatistikler, aynı zamanda kamuoyunun, genel yönetim sektörünün varlık, yükümlülük, gelir ve giderleri hakkında bilgilendirilmesini de sağlamaktadır.

2024 Yılı Genel Yönetim Mali İstatistikleri hazırlanma, yayımlanma, doğruluk, güvenilirlik ve önceden belirlenmiş standartlara uygunluk bakımından değerlendirilmiş, Raporun ilgili bölümünde belirtilen tespitler dışında,

- Hazırlanma ve yayımlanma bakımından, mali istatistik tablolarının mevzuatta öngörülen takvime uygun olarak yayımlandığı ve GFSM 2014'ün öngördüğü usule uygun olarak hazırlandığı,
- Doğruluk ve güvenilirlik bakımından, mali istatistik tablolarının doğru ve güvenilir bilgi içerdiği,
- Önceden belirlenmiş standartlara uygunluk bakımından, mali istatistik tablolarının Yönetmelik, GFSM 2014 ve uluslararası standartlarla uyumlu olduğu

değerlendirilmiştir.

Veri derleyiciler tarafından yapılan çalışmalar neticesinde mali istatistiklerin kalitesi yıllar itibarıyla iyileştirilmiştir. Bununla birlikte, yapılacak analizlerin ve sonraki dönemlere ilişkin stratejilerin güvenilir olmasını sağlamak ve tablo kullanıcılarına daha sağlıklı bilgi sunulmasını teminen,

- Mali istatistik tablolarıyla beraber yayımlanan ve açıklık ilkesi bakımından önem arz eden açıklayıcı notlar, metaveri ve dipnotlardaki eksikliklerin giderilerek, kamuoyuna veri derleme şekli ve kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi,
- Mali istatistik tablolarındaki yatay ve dikey eşitlikler ile dengeleri bozan farkın büyüklüğü, tablolara esas verilerin kalitesi ve tutarlılığı açısından önem arz ettiğinden, anılan farkın ortaya çıkma nedenlerinin araştırılması ve gerekli önlemlerin alınmasında Bakanlığın diğer kurumlara yol gösterici olması,
- Konsolide tabloların oluşturulması sürecinde eliminasyon hatalarının giderilmesi ve tekerrürünün önüne geçilmesini teminen, genel yönetim sektörü içindeki kurumların karşılıklı işlemlerinin doğru tutarlar üzerinden kaydedilmesi amacıyla muhasebe bilişim sisteminin geliştirilmesi ve kurumların farkındalıklarının artırılması,

- Yönetmelik'te öngörülen Sayıştay'a bildirim mekanizmasının, zamanında ve Sayıştay tarafından daha sağlıklı bir değerlendirme yapılmasına imkân tanıyacak şekilde işletilmesi

gerektiği değerlendirilmektedir.